

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra Biblických věd a starých jazyků / Ústav dějin
křesťanského umění

Kristina Rydlová

Duchovní dětství v Novém zákoně

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. ThLic. Jaroslav Brož, Th.D.

Praha 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Šonově dne 25. 4. 2024

Kristina Rydlová

Bibliografická citace

Duchovní dětství v Novém zákoně: diplomová práce / Kristina Rydlová; vedoucí práce: Jaroslav Brož. Praha, 2024. 69 s.

Anotace

Diplomová práce s názvem *Duchovní dětství v Novém zákoně* je rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole *Dítě a dětství v Novém zákoně* se práce zabývá analýzou řeckého slovníku z hlediska sémantického pole „dětství“. Druhá kapitola je výběrem příslušných textů k tématu *Dětství jako podmínka pro vstup do nebeského království a příslib dědictví*. Ve třetí kapitole *Charakteristiky Božího dítěte v 1. listu Janově a v 1. listu Petrově* diplomová práce analyzuje tyto texty a rozvádí jejich biblicko-teologickou syntézu. Čtvrtá kapitola *Charakteristiky Božího dítěte v listech apoštola Pavla* se věnuje frekvenci, funkci a významu výrazu (Boží) „dítě, děti“ v pavlovských listech. Poslední kapitola *Duchovní dětství Terezie z Lisieux* pojednává o konkrétní aplikaci duchovního dětství v životě člověka.

Klíčová slova

dítě, dětství, Boží dítě, duchovní dětství, Nový zákon, nebeské království, příslib dědictví, Terezie z Lisieux

Abstract

The diploma thesis entitled: *Spiritual Childhood in the New Testament* is divided into five chapters. In the first chapter, *Child and Childhood in the New Testament*, the semantic field of the word “childhood“ within the Greek dictionary is analyzed. The second chapter contains a selection of texts on the topic: *Childhood as a condition for entering the kingdom of heaven and the promise of inheritance*. In the third chapter: *Characteristics of the Child of God in the 1st letter of John and the 1st letter of Peter*, the thesis elaborates on their biblical-theological synthesis. The fourth chapter: *Characteristics of the Child of God in the Letters of the Apostle Paul* deals with the frequency, fiction and meaning of the expression (God’s) “Child, Children“ in Paul’s letters. The last chapter: *Spiritual*

childhood of Therese of Lisieux discusses the specific application of spiritual childhood in human life.

Keywords

Child, childhood, God's child, spiritual childhood, New Testament, Kingdom of Heaven, promise of inheritance, Thérèse of Lisieux

Počet znaků (včetně mezer): 118 738

Poděkování

Předně bych ráda poděkovala svému manželovi Honzíkovi a Pateru Scaranovi za pomoc s výběrem tématu práce. Děkuji i Honzovi, Anežce a Monice za skvělé revize textu. Děkuji mému školiteli doc. ThLic. Jaroslavu Brožovi, Th.D. za cenné rady a pomoc. Děkuji Agátce, Esterce a Janíkovi za trpělivost.

Kristina Rydlová

Obsah

Úvod.....	9
1. Dítě a dětství v Novém zákoně	11
1.1. Sémantické pole dětství.....	11
1.2. Dítě a dětství v evangeliích	12
2. Děťství jako podmínka pro vstup do nebeského království a příslib dědictví.....	16
2.1. Děťství jako podmínka pro vstup do nebeského království v Matoušově evangeliu	16
2.2. Podmínky pro vstup do nebeského království v 1. listu Janově.....	17
2.3. Podmínky pro vstup do nebeského království v Listu Efezanům	21
2.4. Podmínky pro vstup do nebeského království v Listu Filipským	22
2.5. Příklad dědictví v Listu Římanům.....	22
2.6. Příklad dědictví v listu Galatským	23
2.7. Příklad dědictví v 1. listu Petrově.....	23
2.8. Příklad dědictví v 1. listu Janově.....	24
3. Charakteristiky Božího dítěte v 1. listu Janově a v 1. listu Petrově.....	26
3.1. Charakteristiky Božího dítěte v 1. listu Janově.....	26
3.2. Charakteristiky Božího dítěte v 1. listu Petrově.....	27
4. Charakteristiky Božího dítěte v listech apoštola Pavla	30
4.1. Charakteristiky Božího dítěte v Listu Římanům	30
4.2. Charakteristiky Božího dítěte v Listu Galatským	31
4.3. Charakteristiky Božího dítěte v Listu Efezanům	32
4.4. Charakteristiky Božího dítěte v Listu Židům	33
4.5. Charakteristiky Božího dítěte v Listu Filipánům	34
5. Duchovní dětství Terezie z Lisieux.....	36
5.1. Tři životní období svaté Terezie z Lisieux.....	37
5.2. Odchod svaté Terezie z Lisieux do Božího království.....	48
Závěr	63
Seznam použitých zkratk.....	67
Seznam literatury	69

Úvod

Ústředním textem diplomové práce *Duchovní dětství v Novém zákoně* je úryvek od apoštola Matouše, jenž v prvním až čtvrtém verši osmnácté kapitoly evangelia píše o odpovědi, kterou Ježíš dal apoštolům na otázku: „Kdo je největší v nebeském království?“. Kristova odpověď je zdánlivě velmi jednoduchá: „dítě“. O tom, co tato slova znamenají, a jaký je jejich možný výklad, práce pojednává v prvních čtyřech kapitolách. Motiv duchovního dětství vychází z evangelií a přesahuje až do apoštolských listů, nejvíce do Pavlových. Následně se práce věnuje praktickému způsobu života Božího dítěte na příkladu svaté Terezie z Lisieux.

V Novém zákoně termín „*duchovní dětství*“ jako takový nenajdeme. V textu Písma jsou pouze pasáže, které se tématu duchovního dětství týkají a charakterizují jej.

V první kapitole s názvem *Dítě a dětství v Novém zákoně* se práce zabývá sémantickým polem dětství a tématem dítěte a dětství v evangeliích. Bůh v evangeliích je Bůh milosrdný, a proto je víra v něj světlem v temnotě. Dětská důvěra a odevzdanost Bohu je cestou pro zvládnutí života zde na zemi a cestou do Nebe. Kdo kráčí po cestě duchovního dětství, vlastně znovu objevuje původní poselství evangelia.

Druhá kapitola *Dětství jako podmínka pro vstup do nebeského království a příslib dědictví* čerpá informace hned z několika novozákonních knih, především apoštolských listů, a pomáhá zanalyzovat konkrétní podmínky pro vstup do Nebe a adresáty příslibu dědictví.

Ve třetí a čtvrté kapitole se práce věnuje charakteristikám Božího dítěte. Tedy odpovídá na otázku, jak má Boží dítě vypadat. Ve smyslu jaké vlastnosti by takový člověk měl mít, čím by se měl vyznačovat a jak by měl jednat ve vztahu k Bohu, k druhým lidem a k sobě samotnému.

Poslední, pátá, kapitola nabízí pohled na životní praxi Božího dítěte v osobnosti svaté Terezie od Dítěte Ježíše a svaté Tváře, což je řeholní jméno Thérèse Martin. Kapitola nesoucí název *Duchovní dětství Terezie z Lisieux* nabízí širší pohled na život této učitelky církve, který čerpá především z autobiografie *Příběh jedné duše*. Tato kapitola možná působí vzhledem k tématu celé práce poněkud nezávisle. Je ovšem takto koncipována záměrně. Má zdůraznit to, co v posynodní apoštolské exhortaci *Verbum Domini* podtrhl Benedikt XVI.: „Interpretace Písma svatého by byla neúplná, kdyby se nenaslouchalo

také těm, kdo žili Božím Slovem, totiž světcům. ‚Viva lectio, vita bonorum,‘ nejhlubší interpretace Písma totiž vskutku přichází od těch, kteří se nechali Božím slovem zformovat skrze naslouchání, četbu a pravidelnou meditaci.“¹. V tomto smyslu je spiritualita sv. Terezie významným přínosem k exegezi novozákonních pasáží pojednávajících o duchovním dětství.

¹ Verbum domini 48

1. Dítě a dětství v Novém zákoně

„Dítě“ i „dětství“ jsou výrazy, které se v Písmu svatém vyskytují často, a to nejen v Novém zákonu, ale i ve Starém. Je důležité rozlišit dvě různé roviny tohoto označení. První patří dítěti, které je na vývojové stupnici v období dětského věku, tedy od narození po dospělost. Druhá, pro téma duchovního dětství stěžejní, je označení člověka jako dítěte Božího. Tedy bez ohledu na věk jsme všichni dětmi Božími. V Novém zákonu nalezneme oslovení „děti“ čtyřicet třikrát.²

1.1. Sémantické pole dětství

Slovo „dětství“ se obvykle odkazuje na časové období v životě člověka, které je charakterizováno mládím a nedospělostí. Období, kdy člověk prochází fyzickým, emocionálním, sociálním a intelektovým vývojem. „Dětství“ je spojeno s hravostí, učením se a poznáváním světa. Sémantika slova „dětství“ může zahrnovat asociace s bezstarostností, bezpečím a péčí dospělých. V lingvistické rovině by do sémantického pole „dětství“ patřila například slova: „rodina“, „výchova“ a „vývoj“.

V období antiky bylo dítě považováno za nehotového člověka. Dítě bylo vnímáno jako neúplný jedinec, který neměl plná práva a společenskou hodnotu. Ani výchova dětí nebyla ve veřejném zájmu a na sociální úrovni stálo dítě spíše někde na okraji.

Křesťanství vychází ze slov Písma svatého. Zde je dítě považováno za Boží dar (Gn 4, 1) a požehnáním Božím (Ex 23, 26).³ Hojnost dětí je milost od Boha a štěstí.

Synonymem ke slovu „rodina“ je „domácnost“, která byla společenskou jednotkou, s níž se setkáváme všude v římském, helénistickém i židovském světě v 1. století.⁴ Tvořili ji nejen muž, jeho manželka, děti a otroci, ale i jiné závislé osoby, jimiž byli sluhové, zaměstnanci i jiní svobodní lidé či přátelé, kteří se k domácnosti připojili na základě vzájemných výhod.⁵

Slovo „dětství“ je spojeno se sémantikou významu období života od narození po dospělost. Jde o životní fázi, která je vnímána jako klíčová pro formování osobnosti

² ČEP

³ Srov. ŠKRABAL, Pavel. *Příruční slovník biblický*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1940. s. 93.

⁴ Srov. DOUGLAS, J. D. *The New Bible Dictionary*. Leicester: Inter – Varsity Press, 1962. s. 417.

⁵ Srov. DOUGLAS, J. D. *The New Bible Dictionary*, s. 417.

v oblasti jeho hodnot a dovedností. Sémantika slova „dětství“ může být spojena s pojmy objevování, zranitelnost, péče a růst. Z pohledu křesťanství má slovo „dětství“ specifický sémantický význam spojený s duchovním vývojem člověka. Tato sémantika může zahrnovat i význam spojený s obracením se k Bohu s důvěrou, pokorou a láskou, podobně jako se dítě obrací ke svým rodičům. Ve vztahu k Bohu je důležitá důvěra a otevřenost Jeho působení. V křesťanství má slovo „dětství“ sémantiku spojenou s celoživotním postojem křesťana vůči Bohu, protože všichni jsme Boží děti.

1.2. Dítě a dětství v evangeliích

Děti a dětství jsou v evangeliích spojovány s tématy nevinnosti, ochrany a Božím vedením. Ježíš děti předkládal jako vzor pro duchovní postoj i pro přímočarost víry, kterou by bylo správné vůči Bohu mít.

1.2.1. Dítě a dětství v Matoušově evangeliu

Apoštol Matouš v osmnácté kapitole píše: „Ježíš zavolal dítě, postavil je doprostřed a řekl: ‚Amen, pravím vám, jestliže se neobrátíte a nebudete jako děti, nevejdete do království nebeského.‘“⁶ Ježíš nám ukazuje základní cestu, jak se chovat a smýšlet, pokud chceme žít pro nebeské království. Jaké je dítě? Když si představíme novorozené miminko, víme, že je bezelstné, vděčné, nehodnotící, nevypočítavé, bez křivdy a hněvu na jakékoli události z dřívějšíka, milující, tvořivé, upřímné, trpělivé, věrné, stmelující, pravdivé, neurážlivé, s touhou učit se a poznávat. Toto je pouze namátkový výčet ctností. Existuje i názor, že by bylo možné vytvořit úplně stejný seznam dětských neřestí. Dítě, které je plačtivé, vzteká se, neposlouchá, zlobí, je ustrašené, ...⁷ Ovšem díky současné psychologii, a především výzkumu mozku, víme, že je toto chování způsobeno neschopností regulace, která vychází z nedovyvinutého mozku dětí. Případně je důsledkem špatného vedení ze strany dospělých, tedy blízkých pečujících osob. Za špatným chováním nestojí zlý úmysl. V případě malého dítěte nejde o vědomou volbu zla, ale o nepostradatelnou součást lidského vývoje nebo o způsob přežití. Ať už si dítě představujeme jakkoli, jisté je jedno, v Nebi nebude záležet na naší fyzické velikosti, profesi či množství titulů, ale na tom, zda tam jsme, nebo nejsme. Ježíš vlastně na otázku,

⁶ Mt 18,2–3

⁷ Srov. MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2011. s. 306.

kdo bude největší v Království nebeském, apoštolům odpovídá: nikdo. Je tam jen Bůh a jeho děti.⁸

V dalším verši Ježíš dokonce říká: „Kdo se pokoří a bude jako toto dítě, ten je největší v království nebeském.“⁹ Ano, pokud máme splnit daný výčet dobrých vlastností, opravdu se musíme v první řadě umět pokořit. Pro základní představu by mělo jít o každodenní trénink v sebezáporu a sebe upozadování. Mrázek o člověku, který podle Ježíšovy výzvy žije, říká: „Především má odložit ostré lokty a také pocít, že se o něco zasloužil a že by snad v Božím království měl mít aspoň nad takovým dítětem navrch.“¹⁰ Není zapotřebí obrovských skutků a osobní pompéznosti. Naopak, pro Ježíše je nejcennější pokorné a důvěřivé srdce.

Dále evangelista Matouš zaznamenal Ježíšův výrok: „A kdo přijme jediné takové dítě ve jménu mém, přijímá mne.“¹¹ Přirovnání, které nám ukazuje, jakou hodnotu v Božích očích máme, pokud s láskou přijímáme potřebného, a jak důležitý je pro Boha každý z nás. Ježíš se zastává těch nejposlednějších a nejopovrhovanějších tak, že se s nimi sám ztotožňuje. Jelikož, kdo přijme takové Boží dítě, přijme samotného Krista. Takové jednání je projevem Božího dítěte, které žije v lásce ke Kristu, protože Ježíš nás vyzývá k lásce a toleranci. Čím víc člověk od Boha dostává, ve všech ohledech, jak v materiálním, tak i v duchovním ohledu v charizmatech, tím větší závazek to je a tím víc má dávat.

1.2.2. Dítě a dětství v Markově evangeliu

V Markově evangeliu je o tématu duchovního dětství napsáno z evangelií nejméně. Je zde pouze zmínka o přijetí dítěte, stejně jako v evangeliu Matoušově: „Kdo přijme jedno z takových dětí v mém jménu, přijímá mne, a kdo mne přijme, nepřijímá mne, ale toho, který mě poslal.“¹² V řecké kultuře bylo zabití nechtěného dítěte tolerováno, proto přijetí dítěte mohlo znamenat záchranu jeho života.¹³ Ježíš učil o království Božím a tato norma,

⁸ Srov. MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 306.

⁹ Mt 18,4

¹⁰ MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 307.

¹¹ Mt 18,5

¹² Mk 9,37

¹³ Srov. POKORNÝ, Petr. *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2016. s. 172.

jako vzor pro správné jednání, ob stojí i u posledního soudu. S dítětem se ztotožňuje a ukazuje na jeho rovnocennost s dospělým člověkem.

V desáté kapitole, kde se hovoří o vztahu Ježíše k dětem, apoštol Marek píše: „Přinášeli mu děti, aby jim požehnal. Ale učedníci to matkám zakazovali. Když to Ježíš viděl, rozmrzelo ho to a řekl jim: ‚Nechte děti přicházet ke mně, nebraňte jim, neboť takovým patří Boží království. Amen, pravím vám: Kdo nepřijme Boží království jako dítě, vůbec do něho nevejde.‘“¹⁴ Ježíš ve svém gestu zdůraznil, jak jsou pro něj důležití všichni lidé, každý jednotlivec bez ohledu na věk. Děti představuje jako vzor bytí, nahlížení světa a smyslu života. Jde o život v pokoře a chudobě, nahlížení světa skrze lásku a nalézání smyslu bytí ve vztazích s ostatními lidmi a Bohem. Tímto veršem evangelista Marek vybízí k *duchovnímu dětství*, které může začít každý člověk, a to kdykoli se rozhodne, protože spočívá především v důvěřování Bohu a v lásce k Ježíši Kristu. Zakládá si na nehromadění majetku a nepřičítání si vlastních zásluh.

1.2.3. Dítě a dětství v Lukášově evangeliu

V sedmé kapitole Lukášova evangélia verš s oslovením Boží děti uzavírá soubor výroků o Janu Křtiteli: „Ale moudrost je ospravedlněna u všech svých dětí.“¹⁵ Teze se týká všech dětí Božích. Pro některé lidi v době Ježíšově byl moudrý plán spásy bláznovstvím. Moudrými jsou označeny všechny Boží děti, které jsou ochotné naslouchat Ježíšovi nebo Janovi.¹⁶ Mluvíme o moudrosti určené hloubkou poznání a víry.

Ježíš v Lukášově evangeliu vyzývá k přijetí Božího království s otevřeností a čistotou dětí. Určitě by zde bylo na místě připomenout Ježíšův výrok: „Blaze vám, nuzní, neboť vaše jest království Boží.“¹⁷ Nuznými jsou myšleni ti, kteří jsou pokorní a odevzdaní Bohu. Chudí v duchu se vyznačují vědomím své závislosti na Bohu. S trpělivostí hledají Jeho vůli a nelpí na světských věcech, jako jsou bohatství, úspěch a moc. Příkladem pro životní praxi by mohla být i slova patera Dulinda Ruotola: „Jsem úplně ubohý, ubohé nic.

¹⁴ Mk 10,13–15

¹⁵ Lk 7,35

¹⁶ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2017. s. 262.

¹⁷ Lk 6,20 nebo Mt 5,3

Moje moc je modlitba, mým vůdcem je Boží vůle, kterou se nechávám vést za ruku. Mojí jistotou na nerovné cestě je nebeská Matka Maria.“¹⁸

1.2.4. Dítě a dětství v Janově evangeliu

Janovo evangelium je specifické, liší se od tří synoptických evangelií především tím, že jsou zde zapsané události, které v ostatních evangeliích nenajdeme. Text, který vznikl nejspíše na konci 1. století, se nevěnuje Božímu dítěti jako jednotlivci, jak tomu bylo u předchozích evangelií, ale mluví o společenství věřících lidí. Janovo evangelium uchopuje jednotu dětí Božích. Nahlíží na Boží děti jako na společenství, protože jako Boží děti jsme vyzváni a povoláni zažívat jednotu v různosti.

Apoštol Jan během usnesení velerady, kde se rozhoduje, že Ježíš musí umřít, píše: „Jeden z nich, Kaifáš, který byl v tom roce veleknězem, jim řekl: ‚Vy vůbec nic nevíte ani nemyslíte na to, že je pro vás lépe, když jeden člověk umře za lid, než aby zahynul celý národ.‘ To neřekl ze sebe, ale jako velekněz toho roku prorokoval, že Ježíš musí umřít za národ – a nejen za národ, ale i proto, aby rozptýlené Boží děti shromáždil vjedno.“¹⁹ Z veršů vyčteme, že Kaifášovo vyjádření nebylo pouze jeho osobním názorem, ale prorockým výrokem, kdy Ježíšovo sebeobětování bylo součástí Božího plánu spásy. Ježíš, který se obětoval za hříchy všech lidí, tak aby každému z nás bylo odpuštěno a byli jsme spaseni. Důležité na univerzalitě Kristovy oběti ale je sjednocení všech Božích dětí. Boží pozvání platí pro všechny lidi bez ohledu na národnosti či sociální postavení. Církev je tělo Kristovo, a tak i Boží děti jsou součástí jednoho Těla. Kaifáš říká, že Ježíš neumírá pouze za národ, ale i za sjednocení Božích dětí. Otevírá nám tak cestu k věčnému společenství s Bohem i k společenství Božích dětí mezi sebou navzájem.

¹⁸ RUOTOLO, Dolindo. *Novéna odevzdanosti*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2020. s. 3.

¹⁹ J 11,49–52

2. Dětství jako podmínka pro vstup do nebeského království a příslib dědictví

Druhá kapitola analyzuje základní podmínku pro vstup do nebeského království, kterou je požadavek být jako dítě. Dále rozebírá, co z biblických textů vyplývá pro každodenní praxi našeho života. Zabývá se i texty, které se týkají dědictví Božího království a všech Božích požehnání jako neodňatelného příslibu pro všechny, kteří v Krista věří.

2.1. Dětství jako podmínka pro vstup do nebeského království v Matoušově evangeliu

V Matoušově evangeliu Ježíš odpovídá na otázku apoštolů: „Kdo je vlastně největší v království nebeském?“²⁰ Ježíš s apoštolem Petrem diskutovali o vládcích světských. Avšak v nebi je to jinak než zde na zemi. „Ježíš zavolal dítě, postavil je doprostřed a řekl: ‚Amen, pravím vám, jestliže se neobrátíte a nebudete jako děti, nevejdete do království nebeského.‘“²¹ V nebi není nikdo největší. Je tam Bůh a jeho děti.²² Nikdo nemá další funkci či titul. Všichni jsme děti Boží, o které je postaráno. Jako děti v nebi jsme, nebo tam nejsme vůbec. Ve čtvrtém verši Ježíš pokračuje ve vysvětlování: „Kdo se pokoří a bude jako toto dítě, ten je největší v království nebeském.“ Z textu vyplývá, co to znamená být jako dítě. Člověk se má snížit na úroveň postavení dítěte. Dítě je prosté, nevinné, nesobecké, vděčné, není vypočítavé ani lstivé. Člověk nemá být naivní jako dítě, nýbrž má odložit pýchu, pocit velikosti a nemyslet si, že by měl mít v nebeském království nad kýmkoli navrch.²³ „A kdo přijme jedině takové dítě ve jménu mém, přijímá mne.“²⁴ Ježíš se zastává těch nejslabších a nejbezbrannějších, tak že se s nimi ztotožňuje. Staví je na své místo.

²⁰ Mt 18,1b

²¹ Mt 18,2–3

²² Srov. MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 306.

²³ Srov. MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*, s. 307.

²⁴ Mt 18,4

2.2. Podmínka pro vstup do nebeského království v Janově evangeliu

Nejdůležitější text charakterizující podmínku pro vstup do nebeského království nalezneme ve třetí kapitole Janova evangelia. Ježíš zde říká: „Amen, amen, pravím ti: Jestliže se nenarodí někdo znova, nemůže spatřit Boží království.“²⁵ Na Nikodémův dotaz, jak to lze udělat, když se nemůžeme vrátit do mateřského lůna, Ježíš dovysvětluje: „Amen, amen, pravím ti: Jestliže se nenarodí někdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do Božího království. Co se narodilo z těla, je tělo, co se narodilo z Ducha, je duch. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se narodit znova. Vítr vane, kam chce; slyšíš, jak hučí, ale nevíš, odkud přichází a kam jde. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha.“²⁶ Verše říkají, že dosáhnout nového zrození nelze tím tělesným, nýbrž je dílem Ducha. Řeč je o narození „z vody a z Ducha“ přičemž voda symbolizuje křest a očištění a Duch poukazuje na přímou přítomnost Boha. Mezi pozemským a duchovním životem je rozdíl. Tělo souvisí s pozemským životem, jde o chvilkovou, ale velmi důležitou etapu. Zato duchovní život je transcendentní. Propojuje lidské životy s Božím královstvím. Nové zrození, zde na zemi, je základním principem pro vstup do Nebeského království. Přirovnání Ducha svatého k větru souvisí s jeho neviditelným působením. Ducha svatého nevidíme, ale Jeho působení lze vnímat na změnách v lidských životech. „Být narozen z těla znamená spokojit se s tím, co lze zachovávat či ovládat. Životem v těle se rozumí utvářet si soudy na základě vlastních smyslů. Narození z Ducha vede k odlišnému způsobu vidění a chápání.“²⁷

2.3. Podmínky pro vstup do nebeského království v 1. listu Janově

První list Janův ukládá podmínky pro vstup do nebeského království ve druhé a třetí kapitole. V textu najdeme devětkrát oslovení „děti“, „dítka“ nebo „děti Boží“. Oslovení, které vyznačuje Boží blízkost a lásku k nám lidem, označuje obvykle začátek nového oddílu textu. Za druhé nás tak autor apoštol Jan oslovuje z pozice rodiče. Tedy jako někdo, kdo má na starost naši výchovu a ukazuje nám, jak dobře žít, abychom vešli do nebeského království. Z pohledu autora apoštola Jana oslovení jistě prozrazuje jeho

²⁵ J 3,3

²⁶ J 3,5–8

²⁷ MOLONEY, Francis J. *Sacra pagina. Evangelium podle Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. s. 119.

láskyplný postoj směrem k členům církve a zároveň i jeho učitelskou roli.²⁸ Za třetí, ten nejdůležitější pohled, neboť Bůh je náš Otec, to proto jsme nazýváni Božími dětmi.

Zatímco první kapitola listu vybízela k uvědomění si hříchů a jejich vyznání, druhá a třetí vybízí k nepodlehnutí a nečinění hříchů. Hřích je v první kapitole nahlížen jako děj minulý (1 J 1,5-10), zatímco v následujících dvou kapitolách jako jedna z možností v současnosti (1 J 2, 1–2).²⁹

V prvních dvou verších druhé kapitoly: „Toto vám píšu, děti moje, abyste nehřešili. Avšak zhřeší-li kdo, máme u Otce přimluvce, Ježíše Krista spravedlivého. On je smírnou obětí za naše hříchy, a nejenom za naše, ale za hříchy celého světa.“³⁰ Tato nová výzva nás ujišťuje o důležitosti čisté duše. Z předešlé kapitoly víme, že je důležité své viny vyznat, zároveň ale pracujeme s darem Boží milosti. Klademe si pak otázku, zda na snaze člověka vůbec záleží. Právě tuto novou výzvu: „abyste nehřešili“, najdeme i u apoštola Pavla v Listu Římanům (6,15). Výzvou pro život člověka tedy je rovnováha mezi spoléháním se na Boží milost a neupadáním v laxnost.

Následující verše druhé kapitoly se věnují pozitivnímu aspektu, a to tématu zachování přikázání: „Podle toho víme, že jsme ho poznali, jestliže zachováváme jeho přikázání. Kdo říká: ‚Poznal jsem ho,‘ a jeho přikázání nezachovává, je lhář a není v něm pravdy. Kdo však zachovává jeho slovo, vpravdě v něm láska Boží dosáhla svého cíle. Podle toho poznáváme, že v něm jsme. Kdo říká, že v něm zůstává, musí žít tak, jak žil on. ...“³¹ Život s Bohem, díky zachování přikázání, která nám Bůh předkládá, není podmínkou, ale znamením jeho poznání. Poznání Boha, které se projevuje konkrétně a viditelně.³² Dále v textu se dočítáme o zachování nikoli „přikázání“, ale „slova“, což je v souladu, jak se starozákonní biblickou tradicí (Ž 103,20), tak i evangelní (J 8, 51-55 a 14, 23-24). Tyto dva pojmy: „přikázání“ a „slovo“ jsou zde synonyma. V pátém verši čteme slovní spojení láska Boží. Přičemž není jasné, zda je myšlena láska od Boha, láska k Bohu, nebo božská láska. Scarano společně s Brownem se přiklánějí ke všem třem

²⁸ Srov. SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK v Praze, 2020. s. 29.

²⁹ Srov. SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s. 29.

³⁰ 1J 2,1–2

³¹ 1J 2,3–11

³² Srov. SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s. 31.

variantám, neboť řečtina jednotlivé druhy genitivu nerozlišovala. Co je ale důležité, apoštol Jan Lásku zahrnuje do provázanosti s poslušností, neboť by bez ní nebyla dokonalá.

Šestý verš upřesňuje, jaké přikázání/slovo je nutné zachovávat. Tímto přikázáním je příklad v životě Ježíše Krista. Tedy „žít tak, jak žil On“. V této představě mohou být zahrnuty jednotlivé skutky. Spíše jde ale o celkové směřování a o “oduševnění“ celého života, tedy o postoj, který je patrný nejen směrem k Bohu, ale i bližním.³³

Apoštol Jan v listu reagoval na odchody věřících z církve, a proto klade důraz na bratrskou lásku – agapé, která je aktuální stále, i dnes. Láska jako sebe darování byla hlavním naplněním Ježíšova života. Svůj čas na zemi věnoval všem lidem i těm „na okraji“, byl ochotný přijmout každého, kdo Boha hledal.

Patnáctý až sedmnáctý verš druhé kapitoly: „Nemilujte svět ani to, co je ve světě. Miluje-li kdo svět, láska Otcova v něm není. Neboť všechno, co je ve světě, po čem dychtí člověk a co chtějí jeho oči a na čem si v životě zakládá, není z Otce, ale ze světa. A svět pomílí, i jeho chtivost; kdo však činí vůli Boží, zůstává na věky.“³⁴ Hovoří o vztahu ke světu s ohledem na naši nesmrtelnou duši. Svět je zde popsán jako místo bez Boha, dokonce jako prostor proti Bohu. Člověk má od Boha jeho slovo, víru a sílu, ale i tak má stále bdít a bojovat proti svodům tohoto světa, mezi které se řadí především tři hlavní hříchy. „Koneckonců, právě toto janovské místo inspirovalo klasickou nauku, že jsou tři základní kořeny hříchů: libido amandi (rozkoš z milování), libido possidendi (rozkoš z vlastnění) a libido dominandi (rozkoš z moci nad druhými).“³⁵ K dosažení nebeského království je nutné nevidět pouze očima přirozenými, ale i duchovníma. Pohled, který se upíná jen na hmotné hmatatelné skutečnosti, ale ne na to neviditelné, se vyznačuje spojeností s materiálem a hmotným zajištěním, a naopak nedostatkem prostoru pro působení Ducha svatého a naslouchání Božímu vedení.

V navazujících verších druhé kapitoly apoštol Jan hovoří o vyznávání Krista, neboť: „Kdo popírá Syna, nemá ani Otce. Kdo vyznává Syna, má i Otce.“³⁶ Kdo zachovává to,

³³ Srov. SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s. 34.

³⁴ 1J 2,15–17

³⁵ SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s.39.

³⁶ 1J 2,23

co jsme slyšeli od počátku, dostane život věčný. Tedy dojde do nebeského království. Tato slova Jan napsal v návaznosti na bludaře, kteří se stavěli proti Bohu, proti církvi. To, co nám Bůh předal, co nás naučil, je pravda, která nás učí všemu podstatnému pro bytí na tomto světě i po něm, neboť autor hovoří i o příslibu věčného života. Tento věčný život nemáme podle Scarana chápat jako dar, který přijmeme teprve v budoucnu, protože v Synu je život, proto kdo má Syna, má i božský život už nyní, v přítomnosti.³⁷

Ve 27. verši druhé kapitoly listu apoštol vybízí k „zůstávání v Něm“. „Tento imperativ ‚zůstávejte v něm‘ prozrazuje, že dar společenství s Kristem je zároveň úkolem.“³⁸ Pokud budeme zůstat v Bohu, nebudeme zahanbeni při jeho příchodu. Na otázku, jak konkrétně tuto pobídku uskutečňovat, odpovídají následující verše.

Jedná se o odvahu v den Jeho příchodu, která vychází právě ze života v limitech Jeho přikázání, neboť právě tyto limity nám mohou dát opravdovou svobodu a odvahu. Boží zákon totiž není limitem, ale cestou. Neopomenutelnou složkou života v Kristu je konání spravedlnosti. Ježíš žil v Bohu a díky této harmonii i spravedlivě, svým jednáním je nám vzorem. K životu s Bohem a ve spravedlnosti je povolán každý, kdo je z Boha zrozený. Přijímání daru Boží lásky je též neopomenutelnou součástí života „v Něm“. Dar spočívá ve vydání jediného Syna, Boží láska je viditelná, jak vůči věřícím, tak i celému světu. O přijetí daru Boží lásky apoštol Jan mluví i v evangeliu: „Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi.“³⁹ Protože každý, kdo přijme Krista, stává se novým stvořením ve vztahu k Otci. K přijímání daru Boží lásky má blízko i prožívání přijetí za Boží děti. Už v knize Genesis⁴⁰ čteme o člověku, jako o bytosti stvořené k obrazu Božímu.

Život v naději je další pobídkou, abychom nebyli zahanbeni při příchodu Boha. Naděje, která spočívá ve spatření Boha tváří tvář takového, jaký opravdu je, díky oběti Ježíše Krista, který nám dal Nový život. „Je nutné dodat, že spatřit v Bibli neznamená pouze pozorovat jako vzdálený pozorovatel, ale zároveň okoušet, prožívat (viz např.

³⁷ Srov. SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s. 45.

³⁸ SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s. 48.

³⁹ J 1,12

⁴⁰ Gn 1,26

Ž 34,9).“⁴¹ Usilování o čistotu vychází právě z této naděje. Pohled do budoucnosti nás motivuje ke správným rozhodnutím tady a teď. K rozhodnutím, která vycházejí z příkladu Ježíšova života a z toho, co nás učil. Naděje nás směřuje vést život ke Kristu, díky dvěma christologickým akcentům: Kristovou svatostí a Kristovým zjevením na konci času.⁴² K tvrzení „zůstávejte v Něm“ samozřejmě patří i vyvarování se hříchů, protože v Kristu hřích není, a tak kdo v Něm zůstává, nehřeší. Podle Charlese Journeta můžeme konstatovat, že hřích (i bída, již plodí) je bolestí Boha. „Pokaždé, když nějaký tvor hřeší, je Bůh zbaven radosti, jež mu příslušela, od někoho druhého. Pokaždé, kdy mu ji ten druhý odepře, odehrává se ve světě něco pro Boha nepřijatelného.“⁴³ Apoštol Jan hovoří o přítomnosti antikristů, kteří porušují zákon lásky, v jejichž protikladu stojí dílo Syna Božího. Z tohoto poznání vychází základní kerygma, že Ježíš přišel na svět zničit hřích.⁴⁴

2.4. Podmínky pro vstup do nebeského království v Listu Efezanům

V páté kapitole listu Efezanům apoštol Pavel uvádí výčet ctností, které jsou podmínkou pro vstup do nebeského království. Vyzývá: „Jako milované děti následujte Božího příkladu a žijte v lásce, tak jako Kristus miloval nás a sám sebe dal za nás jako dar a oběť, jejíž vůně je Bohu milá.“⁴⁵ Apoštol Pavel nás ve jménu Krista žádá o laskavost, vzájemnou lásku, soucit a odpuštění, jako formu vzájemnosti, neboť toto jsou vlastnosti Boha, kterého se máme snažit co nejlépe napodobovat. My lidé jsme v prvním verši páté kapitoly nazváni milovanými dětmi a jako takoví jsme napodobiteli Boha.⁴⁶ Máme následovat Božího příkladu, tak jako dítě následuje příklad rodiče, žák svého učitele. Vzor pro rodiče i učitele je v následování příkladu Krista.⁴⁷ Tato nápodoba člověkem je především v lásce, neboť oporou pro následování příkladu Ježíše je motiv: tak jako Kristus miloval nás. Kristus nás miloval největší možnou měrou, protože za nás

⁴¹ SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s. 51.

⁴² Srov. SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s. 52.

⁴³ JOURNET, Charles. *Promluvy o vykoupení*. Praha: Krystal op, 2014. s. 30.

⁴⁴ Srov. SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s. 53.

⁴⁵ Ef 5,1–2

⁴⁶ Srov. POKORNÝ, Petr. *List Efezským*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2006. s. 67.

⁴⁷ Srov. POKORNÝ, Petr. *List Efezským*, s. 67.

obětoval svůj život. Nejde ale jen o napodobování. Ježíš nám cestu, která vede k životu, umožnil. „Směr napodobení je jasný. Bůh-člověk: odpuštění, člověk-Bůh: láska.“⁴⁸

2.5. Podmínky pro vstup do nebeského království v Listu Filipským

Ve druhé kapitole listu Filipským apoštol Pavel píše: „Všechno dělejte bez reptání a bez pochybování, abyste byli bezúhonní a ryzí, Boží děti bez poskvrny uprostřed pokolení pokřiveného a zvráceného. V něm sviťte jako hvězdy, které osvěcují svět, držte se slova života, ...“⁴⁹ V době apoštolské, ve které dopis vznikl, nebylo v církvi méně špatností, než je dnes. Dopis byl napsán pro nás lidi, kteří se žel neměníme a podléháme stále stejným neřestem, proto jeho platnost trvá. Podmínky, na které poukazuje apoštol Pavel, jsou univerzálním „návodem“ pro dobrý život s příchodem do nebeského království na jeho konci.

Filipáné jsou v listu vyzýváni, aby se k sobě navzájem, v rámci jejich komunity, chovali hezky. Reptali totiž na sebe navzájem, i na Boha a zpochybňovali Boží příslib.⁵⁰ Filipáné též naslouchali falešným učitelům, kteří byli poutaví ve svých spekulacích, a ty tak stačily k rozdělování komunity. Pavel posílá příkazy za jasným účelem, aby se věřící mohli stát lepšími lidmi, než jakými jsou nyní. Podle apoštola Pavla máme být bezúhonné (ἀμεμπτος), bezchybné (ἀκέραιος) a bezvadné (ἀμωμος) Boží děti. Taková transformace není možná bez pokoření se, které je zároveň doprovázeno Boží milostí.

2.6. Příklad dědictví v Listu Římanům

V listu Římanům apoštol Pavel píše: „Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti.“⁵¹ V některých překladech lze číst i: „Duch sám svědčí o našem duchu.“ Text zdůrazňuje prioritu a důležitost svědectví Božího ducha. Apoštol Pavel naznačuje vnitřní dialog mezi duchem věřícího s duchem, který byl proměněn tím Božím. Oba společně pak svědčí o tom, že věřící skutečně jsou Božími dětmi.⁵²

⁴⁸ POKORNÝ, Petr. *List Efezským*, s. 68.

⁴⁹ Fil 2,14–16a

⁵⁰ Srov. HAWTHORNE, Gerald F. *Philippians*. Waco: Word books, 1983. s. 101.

⁵¹ Řím 8,16

⁵² Srov. MATERA, Frank, J. *Romans*. Michigan: Baker Academic a division of Baker Publishing Group, 2010. s. 198.

„A jsme-li děti, tedy i dědicové – dědicové Boží, spoludědicové Kristovi; trpíme-li spolu s ním, budeme spolu s ním účastni Boží slávy.“⁵³ Verš, který je jádrem příslibu dědictví, o něm hovoří jako o faktu, jelikož jsme Boží děti. Toto dědictví se nám dostane na konci věků.⁵⁴ Jako Boží děti jsme spoludědicové (synkleronomoi/ συνκληρονόμοι) s Kristem a stejně jako on musel trpět, musíme trpět my s ním.

2.7. Příslib dědictví v listu Galatským

Příslib dědictví v listu Galatským na základě víry v Krista a křtu je apoštolem Pavlem popsán ve třetí kapitole: „Vy všichni jste přece skrze víru syny Božími v Kristu Ježíši. Neboť vy všichni, kteří jste byli pokřtěni v Kristu, také jste Krista oblékli.“⁵⁵ Zde vůbec nejde o původ či pozici člověka ve společnosti, ale o univerzálnost Božího dětství pro všechny. Skrze křest se věřící stávají Božími syny a dcerami a získávají podíl na dědictví. Výraz obléknout Krista vypovídá o proměně, kterou křest přináší, vlastně se pokřtěný obléká hodnotami a láskou, které Ježíš hlásal. Křtem se stáváme Božími dětmi a přijímáme novou identitu v Božím království.

Ve čtvrté kapitole listu Galatským apoštol Pavel zdůrazňuje myšlenku, že vztah s Bohem přináší svobodu a přijímá věřící jako Boží dědice. Přesně říká: „A tak už nejsi otrok, nýbrž syn, a když syn, tedy z moci Boží i dědic.“⁵⁶ V kontextu celého listu Galat'ánům Pavel mluví o rozdílu mezi otroctvím pod Zákonem a svobodou, kterou přináší víra v Ježíše. Pokud někdo přijme víru v Ježíše Krista, stává se Božím dítětem a tím i dědicem Božích zaslíbení. Tato myšlenka reflektuje proměnu vztahu Boha a člověka, kde víra přináší osvobození a dává jednotlivcům dědický podíl na Božím království.

2.8. Příslib dědictví v 1. listu Petrově

O dědictví apoštol Petr píše hned v úvodu svého listu, kde říká: „Veleben buď Bůh a Otec našeho Pána našeho Ježíše Krista, neboť nám ze svého velikého milosrdenství dal vzkříšením Ježíše Krista nově se narodit k živé naději. Dědictví nehynoucí, neposkvrněné a nevadnoucí je připraveno pro vás v nebesích a Boží moc vás skrze víru střeží ke spasení,

⁵³ Řím 8,17

⁵⁴ Srov. MATERA, Frank, J. *Romans*, s. 198.

⁵⁵ Gal 3,26–27

⁵⁶ Gal 4,7

keré bude odhaleno v posledním čase.⁵⁷ Tato silná a krásná slova ukazují na Boží velikost a vznešenost. To skrze Ježíšovo vítězství nad smrtí byla všem, kdo v Něj věří, dána naděje na věčný život a příslib dědictví, které je připraveno pro každého. Dědictví, které je věčné a nepomíjející. To Bůh každého skrze jeho víru ochraňuje svou mocí, která není pouze zdrojem pro spasení, ale i ochranou v průběhu celého života a až po dokonání v posledním čase.

2.9. Příklad dědictví v 1. listu Janově

Příklad dědictví v 1. listu Janově spočívá ve slibu věčného života. Prvním příslibem může být 13. verš druhé kapitoly: „Píšu vám, otcové, že jste poznali toho, který je od počátku. Píšu vám, mládenci, že jste zvítězili nad Zlým.“⁵⁸ Pokud apoštol oslovuje „otce“ a „mládence“, můžeme tato oslovení vnímat jako oslovení všech členů církve, neboť celý text listu je adresován celému společenství. Oslovení jsou též aktuální v ubíhajícím čase až po dnešní den. Současně ale mohl apoštol poukazovat v oslovení „otcové“ na jejich úkol nositelů tradice janovského hlásání a u oslovení „mládenci“ na sílu vést zápas, zápas proti Zlu.⁵⁹

Pokud tedy poznáme Toho, který je tu od počátku, a zvítězíme nad Zlým, z podstaty věci vyplývá, že takový člověk má podíl na Nebeském království, o kterém se apoštol Jan zmiňuje ve verši 25.: „Ať ve vás tedy zůstává to, co jste slyšeli od počátku. Zůstane-li ve vás, co jste slyšeli od počátku, zůstanete i vy v Synu i Otcí. A to je zaslíbení, které on nám dal: život věčný.“⁶⁰ Pater Scarano si klade otázku: Jak je možné, že setrvání ve slově evangelia umožňuje *zůstávání* v samotném Bohu? Odpovědí je setrvání v Božím slově, které má moc zprostředkovat spojení se Synem i s Otcem, protože toto slovo je Duch a život, jak píše Jan v evangeliu (J 6, 63).

Budoucí dědictví můžeme nalézt i ve shledání s Bohem „osobně“, neboť ve třetí kapitole apoštol říká: „Milovaní, nyní jsme děti Boží; a ještě nevyšlo najevo, co budeme! Víme však, až se zjeví, že mu budeme podobni, protože ho spatříme takového, jaký

⁵⁷ 1P 1,3–5

⁵⁸ 1 J 2,13

⁵⁹ Srov. SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s. 38.

⁶⁰ 1 J 2,24–25

jest.“⁶¹ Dědictví, jako příslib úplného a opravdového poznání. Príslib ve vidění věci, které jsou nám prozatím skryty.

Ve třetí kapitole dále čteme: „Nedivte se, bratři, když vás svět nenávidí. My víme, že jsme přešli ze smrti do života, protože milujeme své bratry. Kdo nemiluje, zůstává ve smrti. Kdokoliv nenávidí svého bratra, je vrah – a víte, že žádný vrah nemá podíl na věčném životě.“⁶² V evangeliu apoštola Jana též čteme o vládě Zlého tady na Zemi (J 12, 31). Pro toho, nebo pro to, co je světem nenáviděno, může být tento fakt dobrým znamením, neboť takový člověk nebo vlastnost nepochází z tohoto světa, ale od Boha.

Verše jsou též místem, kde je aktualizován starozákonní příběh o Kainu a Ábelovi do janovské církevní obce, ale i pro nás, kteří Písmo svaté čteme dnes. Verše mluví o přechodu ze smrti do života, ačkoli nevíme, zda je bratrská láska znamením nového života (protože milujeme své bližní a víme, že jsme přešli), nebo jeho příčinou (přešli jsme ze smrti do života, protože milujeme své bližní).⁶³ Každopádně pravá víra vždy implikuje lásku.

V patnáctém verši, kde se jedná o nenávisti k druhému člověku, se vracíme ke Kainovi. Na příběhu dvou bratrů vidíme, jak nenávist k bližnímu může vyústit až ve vraždu. Tato zášť přivádí člověka na stranu Zla a vede ke smrti samotného strůjce špatného jednání.

⁶¹ 1 J 3,2

⁶² 1 J 3,13–15

⁶³ Srov. SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*, s. 61.

3. Charakteristiky Božího dítěte v 1. listu Janově a v 1. listu Petrově

Třetí kapitola pojednává o jednotlivých charakteristikách dítěte Božího, které jsou, každá zvlášť, založené na vztahu k sobě samému, k bližním a k Bohu. Výsledkem je pak příkladný a svatý život z víry v Krista. 1. list Janův i 1. list Petřův se této charakteristice věnují a pro oba je společná výzva k uznání Ježíše Krista za svého Pána a Spasitele.

3.1. Charakteristiky Božího dítěte v 1. listu Janově

První list Janův charakterizuje Boží dítě především a opakovaně v mnoha verších skrze lásku, ve které je nám příkladem Kristus, neboť máme žít tak, jak žil on (1 J 2, 6). Lásku v mnoha úhlech pohledu apoštol Jan popisuje průběžně v celém textu. O bratrské lásce, neboli lásce k bližnímu, čteme v desátém verši druhé kapitoly. „Kdo miluje svého bratra, zůstává ve světle a není nikomu kamenem úrazu.“⁶⁴ Cílem života Božího dítěte je právě život ve světle, život na straně dobra. Zároveň ve stavu propojení s Láskou nejsme nikomu na obtíž, nebo dokonce zlem.

Druhým významným rysem Božího dítěte je spravedlnost. Spravedlnost zahrnuje lásku k bližnímu, protože kdo miluje druhého, je k němu spravedlivý. Spravedlnost jako základní etický a morální princip je nutné aplikovat ve společnosti za prvé ze strany každého jednotlivce v mezilidském jednání, tak i z druhé strany v řízení shora jako celku, tedy v právním řádu, sociální spravedlnosti, globální spravedlnosti, ... Spravedlnost zastává klíčovou roli v utváření stabilní a nikoho neutlačující společnosti.

Apoštol Jan se vrací k lásce k bližnímu ve 3. kapitole.⁶⁵ Zaznívá zde výzva, abychom nemilovali pouze slovem, ale opravdovým činem. Podobné téma a podrobněji, tedy vztah víry a skutků, řeší Jakub ve svém listu (2, 14–25). Z Jakubových slov můžeme čerpat i v případě lásky k bližnímu. Lásku, ve které pro druhého nejsem schopný činu, nelze považovat za pravou lásku.

Další charakteristikou Božího dítěte je statečnost. „Láska nezná strach; dokonalá láska strach zahání, vždyť strach působí muka, a kdo se bojí, nedošel dokonalosti v lásce.“⁶⁶

⁶⁴ 1J 2,10

⁶⁵ 1J 3,18

⁶⁶ 1J 4,18

Naprostu se oddat Bohu je pro mnohé úkol na celý život. Příkladem nám mohou být světcí a světice se svými životními cestami. Nebát se je z pohledu Písma úplný základ, kdo z lidí to ale dokáže?

Boží dítě miluje Boha, zachovává jeho přikázání a přemáhá svět vírou.⁶⁷ V páté kapitole listu je propojena láska s vírou. Apoštol Jan ukazuje na odpověď Božího dítěte na Boží lásku, kterou je víra. Jen díky transcendentnímu ukotvení je možné přemáhat těžké a zlé události v tomto světě.

Boží dítě se varuje modlářství.⁶⁸ Ježíš přišel na svět, aby nám dal schopnost rozeznávat, kdo je pravý Bůh. Proto má být Boží dítě bdělé, aby se vyhnulo všem modlám všelijakých podob.

3.2. Charakteristiky Božího dítěte v 1. listu Petrově

Apoštol Petr ve svém listu, který byl původně adresovaný křesťanům pohanského původu v Malé Asii, říká: „Jako poslušné děti nedejte se opanovat žádostmi, které vás ovládaly předtím, v době vaší nevědomosti; ale jako je svatý ten, který vás povolal, buďte i vy svatí v celém způsobu života. Vždyť je psáno: „Svatí buďte, neboť já jsem svatý.“⁶⁹ Text, hned po označení „jako poslušné děti“, vyzývá čtenáře k nenavracení se ke starému způsobu života, kdy byli otroky svých lidských vášní a žádostí, jež je ovládaly před obrácením. Následovat Boha má Boží dítě ve všech aspektech svého života, jako jsou práce všeho druhu, odpočinek, hra (s dětmi, ale i na hudební nástroj), vzdělávání se, péče o druhé, ... Víra v Boha má mít u dítěte Božího vliv na všechna jeho rozhodnutí a následné jednání. V závěru úryvku zaznívá výzva ke svatosti, která je Božím pozváním a povoláním k tomu, aby každý věřící člověk následoval Ježíšův příklad jako ideální naplnění pozemského života.

Ve 2. kapitole 1. listu apoštol říká: „Odhodte tedy všechnu špatnost, každou lest, přetvářku, závist, jakékoliv pomlouvání.“⁷⁰ Prvním předpokladem k co nejdokonalejší lásce k bližním je očista duše, a to především od falše. Musíme odložit vše, co překáží lásce k bližnímu, především špatnost a lest, ale včetně i z nich vycházejících podob:

⁶⁷ 1J 5,2–4

⁶⁸ 1J 5,21

⁶⁹ 1P 1,14–16

⁷⁰ 1P 2,1

přetvářky, závisti a pomlouvání.⁷¹ Jde o různé variace špatností, u kterých přetvářka hraje primární roli.

Autor v listu navazuje na Ježíše, který napadal pokrytectví farizeů a zákoníků (Mt 23, 1–36); i když je výčet špatností v listu Petrově stručnější, nezastavuje se u jednotlivých případů.⁷² Petr je v oblasti špatností zdrženlivý. Vynechává zlo v podobě vražd, krádeží nebo smilstva. Poukazuje na to skryté a míří tak do vlastních řad, kde se to špatné odehrává především v myšlenkách a postranních řečech.⁷³ Tento verš se shoduje i s Pavlovými výzvami „svlečte staré lidství“ i „neobelhávejte se navzájem“ (Ef 4,22).⁷⁴

Navazující verš: „a jako novorozené děti mějte touhu jen po nefalšovaném mléku slova, abyste jím rostli ke spasení;“⁷⁵ radikalitu a jednorázovost duchovního obratu zdůrazňuje přirovnání k novorozeným dětem.⁷⁶ Tento obrat není koncem, ale naopak začátkem cesty. Přirovnání k dítěti spočívá i v žádoucí dětské přímočarosti a neústupnosti na této pouti touhy po dobru.

Mléko symbolizuje Slovo – Logos a poslušnost vůči němu. V rané církvi bylo zvykem podávat nově pokřtěným mléko s medem, jako starozákonně podložený a eschatologický symbol zaslíbené země a blížící se spásy.⁷⁷ Mléko je neředěné, tedy nefalšované, čisté. My jej máme přijímat rozumem. Dítě Boží má tedy aktivně a stále přijímat biblické pravdy i učení víry, což zahrnuje studium Písma svatého, hledání hlubšího pochopení a následnou aplikaci do vlastního života.

Třetí verš: „vždyť jste ,okusili, že Pán je dobrý“!⁷⁸ Žádný člověk není nepopsaný list (*tabula rasa*). Všichni se rodíme s prvotní zkušeností Boží dobroty, a tedy i s touhou po

⁷¹ Srov. DUS, Jan A. *První list Petrův*. Praha: Centrum Biblických studií AVČR a UK v Praze, 2017. s. 93.

⁷² Srov. DUS, Jan A. *První list Petrův*, s. 93.

⁷³ Srov. DUS, Jan A. *První list Petrův*, s. 93.

⁷⁴ Srov. DUS, Jan A. *První list Petrův*, s. 93.

⁷⁵ 1P 2,2

⁷⁶ Srov. DUS, Jan A. *První list Petrův*, s. 94.

⁷⁷ Srov. DUS, Jan A. *První list Petrův*, s. 94.

⁷⁸ 1P 2,3

Božím slovu, mléku. Bez první zkušenosti s Bohem a z ní vyplývající touhy po stravě rozumu bychom jednali jako zvířata.⁷⁹

V jedenáctém verši listu čteme: „Milovaní, v tomto světě jste cizinci bez domovského práva. Prosím vás proto, zdržujte se sobeckých vášní, které vedou boj proti duši, a žijte vzorně mezi pohany; tak aby ti, kdo vás osočují jako zločince, prohlédli a za vaše dobré činy vzdali chválu Bohu ‚v den navštívení‘.“⁸⁰ Ano, svět je vyhnanstvím pro všechny lidi, ale díky pohledu do budoucnosti na život v Nebi, kde čas a vše zlé pomine, máme sbírat sílu k sebezáporu a být tak příkladem a následováníhodným vzorem pro lidi ve svém okolí. A co víc, v sázce je naše nesmrtelná duše. Závažnější výzva než ta, která hovoří o naší duši, neexistuje.

⁷⁹ Srov. DUS, Jan A. *První list Petřův*, s. 95.

⁸⁰ 1P 2,11–12

4. Charakteristiky Božího dítěte v listech apoštola Pavla

Listy apoštola Pavla obsahují mnoho charakteristik Božích dětí, které ukazují, jak apoštol Pavel vyzdvihuje jejich identitu skrze život ve víře v Krista, následování Jeho učení, spojení ve společenství a konkrétní poslání. Tyto charakteristiky lze identifikovat v listech: Římanům, Galatským, Efezanům, Židům a Filipánům. Hovoříme o překrásných dopisech, skrze které k nám promlouvá Bůh, a které vznikaly jako texty pro první křesťanské komunity, jež apoštol Pavel znal ze svých misijních cest.

4.1. Charakteristiky Božího dítěte v Listu Římanům

Osmá kapitola listu Římanům charakterizuje Boží dítě skrze podrobení se vedení Duchem svatým. Přesně je zde řečeno: „Žijete-li podle těla, zemřete; umrtvujete-li skutky těla Duchem, budete žít.“⁸¹ Ti, kdo se nechají vést Duchem, jsou Božími dětmi, nebo přesněji, jak čteme v listu, Božími syny.

Ducha svatého, jakožto jednu z osob trojjediného Boha, máme pozvat do svých životů, aby v nás a skrze nás mohl působit. Duch svatý je totiž entitou s dokonalou moudrostí, svatostí a láskou.

Apoštol Pavel v Prvním listu Korint'ánům říká: „Nevíte, že jste Božím chrámem a že ve vás bydlí Boží Duch?“⁸² Tato věta mluví za vše. Stačí se Božímu působení otevřít a nechat se vést.⁸³ Zároveň je to určitě jedna z největších každodenních výzev, které musíme čelit. Přemáhání vlastního ega je často úkolem na celý život. Nesprávné sebepojetí a přehnaná hrdost brání ve vzájemné spolupráci, porozumění a růstu. Sebereflexe je zajisté snazší při nahlížení své osoby jako na chrám Ducha svatého. Tento pohled člověka povede cestou skromnosti, empatie, otevřenosti ke zpětné vazbě, spolupráci a dialogu s bližními.

⁸¹ Řím 8,13

⁸² 1Kor 3,16

⁸³ Srov. WHITEHEAD, Charles. *V síle Ducha*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013. s. 76.

Žijeme-li podle těla, existuje i nestřežená varianta, mluvící o všech tělesných funkcích jako o od přírody špatných. Pavel však používá termín „skutky těla“.⁸⁴ V důsledku jde o požadavek „umrtvování“ svých tělesných potřeb.

4.2. Charakteristiky Božího dítěte v Listu Galatským

S Galatskými se apoštol Pavel setkává zřejmě neplánovaně, kvůli své nemoci, o které nevíme nic bližšího. Přijetí Galatskými svědčilo o velké lásce a příkladném jednání. Verše, které hovoří o charakteristice Božího dítěte, píše apoštol Pavel v pozdější době na základě informací z doslechu. Pavel vnímá velký rozdíl mezi vztahy, jaké mezi ním a Galatskými panovaly při jejich prvním setkání, a současnými, které jsou až nepřátelské.⁸⁵ „Je správné horlit, ale pro dobrou věc a vždycky, nejen tehdy, když jsem u vás, moje děti.“⁸⁶ Apoštol Pavel vidí příčinu problémů v ovlivňování Galatských druhými. Judaisté se je snaží získat na svou stranu. „Apoštol však musí otevřeně říci, že toto počínání judaistů není dobrá věc, protože jeho vlastním cílem je odloučit galatské křesťany od Krista.“ Doslova: „chtějí vás vyloučit“, což ČEP překládá podle smyslu: „chtějí vás připravit o spásu.“⁸⁷ Tu správnou horlivost prokázali Galatští při prvním setkání s apoštolem. Stejný postoj by měli mít i nyní, v časech, kdy není Pavel osobně přítomný. Apoštol vyjadřuje svou lásku k obci právě i skrze oslovení „dětí“. Mimo to využívá i obrazu matky, která v bolestech, ale s velkou láskou, přivádí na svět své dítě.⁸⁸ Apoštol přímo říká: „Znovu vás v bolestech rodím, dokud nebudete dotvořeni v podobu Kristovu.“⁸⁹

Z apoštolova textu je patrná péče a starostlivost o Galat'any. Svůj postoj nemění, stále je miluje a nejvíc si pro ně přeje život v Kristu a s Kristem, tak aby byl Syn Boží patrný v jejich myšlení i činech.

⁸⁴ Srov. DUNN, James D. G. *Word Biblical Commentary: Romans 1 - 8*. Nashville: Thomas Nelson publishers, 1988. s. 457.

⁸⁵ Srov. TICHÝ, Ladislav. *List Galatským*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2006. s. 79.

⁸⁶ Gal 4,18

⁸⁷ TICHÝ, Ladislav. *List Galatským*, s. 79.

⁸⁸ Srov. TICHÝ, Ladislav. *List Galatským*, s. 79.

⁸⁹ Gal 4,19

4.3. Charakteristiky Božího dítěte v Listu Efezanům

V páté kapitole listu Efezanům píše apoštol Pavel: „Jako milované děti následujte Božího příkladu a žijte v lásce, tak jako Kristus miloval nás a sám sebe dal za nás jako dar a oběť, jejíž vůně je Bohu milá.“⁹⁰

Charakteristikou Božího dítěte je zřejmě snaha o napodobování Ježíšova jednání, ale i toho, co hlásal. K rozvíjení ctností napodobováním Boha říká Petr Pokorný: „Ne v tom smyslu, že by se lidé stávali bohy, ale tak, že se od Boha, na němž jsou závislí, učí vztahům, které vedou ke skutečnému životu.“⁹¹

Kristus nám byl příkladem hlavně v lásce, a proto se napodobování Božím dítětem má projevat především v lásce. Nejde zde ale pouze o napodobování, ale o cestu, kterou nám sám napodobovaný umožnil.⁹² Ta cesta vede ke světlu, k věčnému životu v Božím království. Naše láska k Bohu je odpovědí na jeho milosrdenství, na jeho odpuštění.

Svatý Pavel ale nekončí pouze u nabádání k napodobování Ježíšova života láskou, ale naše snahy konkretizuje: „I vy jste byli kdysi tmou, ale nyní vás Pán učinil světlem. Žijte proto jako děti světla – ovocem světla je vždy dobrota, spravedlnost a pravda; zkoumejte, co se líbí Pánu. Nepodílejte se na neúčinných skutcích tmy, naopak je nazývejte pravým jménem.“⁹³ V pobídce svatý Pavel ukazuje tři ctnosti, které jsou ovocem světla. Tou první je dobrota, což je lidská kvalita, ve které není místo pro žádnou špatnost ani zkaženost. Prokazuje se dobrými skutky pro druhé. Následuje spravedlnost, zde stojí v centru pozornosti dobro pro druhé. Spravedlnost, o které bylo pojednáno už v kapitole o 1. listu Janovu, je základem lidského uspořádání, zákonů a zároveň se projevuje v každodenním životě jednotlivce v interakci, postoji a chování vůči bližním. Poslední ctností je pravda, tedy hodnota poznání. To, zda po pravdě skutečně toužíme, žijeme v ní a s ní. Pravda je základním prvkem při hledání smyslu světa a života. Nabízejí se otázky, co to pravda je a zda je námi komplexně objevitelná. Svatý Augustin ve svých „Vyznáních“ píše: „Ano, když psal (Mojžíš) tato slova, měl na mysli vše to správné, co jsme dosud našli, ano i ty pravdy, jež jsme dosud nemohli neb nemůžeme v nich nalézt, které však přece mohou

⁹⁰ Ef 5,1–2

⁹¹ POKORNÝ, Petr. *List Efezským*, s. 67.

⁹² Srov. POKORNÝ, Petr. *List Efezským*, s. 68.

⁹³ Ef 5,8–11

v nich býti nalezeny.“⁹⁴ Jde o další výzvu, kterou by mělo mít na mysli každé Boží dítě na své cestě do Nebe.

V jedenáctém verši páté kapitoly listu Efezanům apoštol Pavel přikazuje zdržování se zlých činů a víc než to, žádá i pojmenování, charakterizování a vymezení se vůči skutkům pocházejících ze Zla. Verš nezahrnuje pouze pasivní odmítání zla, ale vybízí i k aktivnímu úsilí při identifikaci, pojmenovávání a distancování se od zlých činů i myšlenek. Je to výzva k absolutnímu odmítnutí Zla a k aktivnímu hledání dobra. Nejen že se člověk tímto způsobem vyhne zlému jednání a smýšlení, ale dokonce se na cestě hledání dobra aktivně angažuje ve vytváření pozitivního a láskyplného prostředí kolem sebe a ve svém vlastním životě. S takovým postojem člověk roste a připodobňuje se Kristu.

4.4. Charakteristiky Božího dítěte v Listu Židům

Ve dvanácté kapitole listu Židům apoštol Pavel píše o Boží výchově, protože ta je znamením úzkého vztahu mezi otcem a synem. Přesně se dočteme: „Podvolujte se jeho výchově; Bůh s vámi jedná jako se svými syny. Byl by to vůbec syn, kdyby ho otec nevychoval?“⁹⁵ Tak jako děti přijímají připomínky, napomenutí a požadavky svých rodičů a nechávají se jimi vést, tak máme my, Boží děti, poslouchat připomínky, napomenutí a požadavky Boha. Boží dítě má být otevřené Božímu působení a být si jisté, že i těžkosti, které jej v životě potkají, jsou požehnáním, neboť: „Jste-li bez takové výchovy, jaké se dostává všem synům, pak nejste synové, ale cizí děti. Naši tělesní otcové nás trestali, a přece jsme je měli v úctě; nemáme být mnohem víc poddáni tomu Otci, který dává Ducha a život?“⁹⁶ Utrpení (fyzické, duševní i duchovní) má v životě své místo, má smysl při našem rozvoji, svou výchovnou hodnotou se podílí na našem zrání.⁹⁷ V důsledku máme být rádi za situace, kdy zakoušíme bolest, neboť to znamená, že jsme Božími dětmi a je s námi počítáno. Lidská výchova trvá po krátký omezený čas, ale Boží výchova má přesah. Cílem takové výchovy je podíl na Boží svatosti. V blízkosti Boha se

⁹⁴ AUGUSTINUS AURELIUS. *Vyznání*. Praha: Kalich, 2006. s. 463–464.

⁹⁵ Žid 12,7

⁹⁶ Žid 12,8–9

⁹⁷ Srov. BROŽ, Jaroslav. *List Židům*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2017. s. 194.

projeví naše nečistota, kterou můžeme, skrze Boží očistnou a proměňující činnost doprovázenou zkouškami, odstranit.⁹⁸

4.5. Charakteristiky Božího dítěte v Listu Filipanům

V listu Filipanům najdeme jako charakteristiky Božího dítěte: bezúhonnost, ryzost a život podle slov Písma a s podmínkou, že to vše máme vykonávat bez reptání a pochybování.

Přesně apoštol Pavel říká: „Všechno dělejte bez reptání a bez pochybování, abyste byli bezúhonní a ryzí, Boží děti bez poskvrny uprostřed pokolení pokřiveného a zvráceného. V něm sviťte jako hvězdy, které osvěcují svět, držte se slova života, abych se vámi mohl pochlubit v den Kristův, že jsem nadarmo neběžel ani se nadarmo nenamáhal.“⁹⁹

U slov života bychom měli mluvit o Ježíši, protože On byl živé slovo. Za slovo života bychom ale zároveň měli považovat i celé Písmo svaté, které je slovem života a obsahuje veškeré pravdy, zásady a skutečnosti, které jsou nutné k naplněnému životu a vstupu do Božího království.

Apoštol Pavel vyzývá k bezúhonnosti a ryzosti, neboť v okolí je prostředí temné.¹⁰⁰

Jako základní pobídku ke správnému směřování lze brát Desatero Božích přikázání¹⁰¹, neboť je naprostým základem pro vydařený život. V novozákonním prostředí tvoří jádro křesťanské etiky “Největší přikázání“, které Ježíš aktualizuje. Požadavky jsou totiž řečeny i ve Starém zákonu. Jde o dva texty, první čteme v Páté knize Mojžíšově a zní: „Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou.“¹⁰². Druhý text najdeme v Třetí knize Mojžíšově, kde čteme: „Budeš milovat svého bližního jako sebe samého.“¹⁰³ Ježíš pak na otázku farizeů po největším přikázání v zákoně odpovídá: „Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. To je největší

⁹⁸ Srov. BROŽ, Jaroslav. *List Židům*, s. 196.

⁹⁹ Fil 2,14–16

¹⁰⁰ Srov. THOMPSON, James W. LONGENECKER, Bruce W. *Philippians and Philemon*. Michigan: Baker Academic, 2016. s. 82.

¹⁰¹ Dt 5

¹⁰² Dt 6,4–5

¹⁰³ Lv 19,18

a první přikázání. Druhé je mu podobné: Miluj svého bližního jako sám sebe. Na těch dvou přikázáních spočívá celý Zákon i Proroci.¹⁰⁴ Díky těmto slovům víme, že nic jiného než Bůh a služba Hospodinu nemá mít v našich životech místo. Převáděno do všednodenních událostí a povinností, máme rádi své bližní vždy jako sami sebe? Nebo spíš sebe máme, vždy alespoň o trošičku raději? Bližní je potřeba milovat ne víc ne méně než sebe. Našimi bližními nejsou pouze příbuzní v rámci širší rodiny či blízcí přátelé. Podstata je v našem postoji a jednání vůči druhým lidem všeobecně, tak aby nás vnímali jako bližního.

Dvě největší přikázání jsou jedinečná především z toho důvodu, že se je může snažit dodržovat každý a za každé situace. Nekladou nároky na nic konkrétního.

Evangelista Lukáš zapsal pravidlo, které lze chápat jako rozvinutí druhého ze zmíněných přikázání. V šesté kapitole svého evangelia píše: „Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jednejte vy s nimi.“¹⁰⁵ Opět naprosto jednoduchá zásada aplikovatelná do všech běžných interakcí mezi dvěma či více lidmi. Věta, která pomůže najít návod na správné jednání v každé situaci.

¹⁰⁴ Mt 22,37–40

¹⁰⁵ Lk 6,31

5. Duchovní dětství Terezie z Lisieux

Svatá Terezie z Lisieux (vlastním jménem Thérèse Martin) se narodila 2. ledna 1873 v Alençon do jedenáctičlenné rodiny. Terezie byla nejmladší z devíti dětí, z nichž čtyři zemřely v dětském věku. Vyrůstala tak se čtyřmi sestrami, z nichž nejstarší byla Marie, následovaly Pavlína, Leonie a Celina.

Svatá Terezie patří k nejvýznamnějším sveticím moderní doby. Janem Pavlem II. byla prohlášena za učitelku církve. V této práci jí bude věnováno mnoho prostoru, protože „víra bez skutků je mrtvá“¹⁰⁶ a Boží slovo bez životní praxe je pouze slovy.

Tato karmelitka na své cestě k životu dokonalého Božího dítěte vyhledává, analyzuje a žije všechny ty úryvky z Písma svatého, které jí na její „malé cestě“ pomáhají. Výsledkem je následování hodný životní příklad v cestě důvěry a lásky.

Základní pohnutkou k nalezení životního naplnění pro ni byly zajisté 12. a 13. kapitola 1. listu Korintským, jak o ní píše profesor Tichý ve *Chvále lásky*¹⁰⁷. Když ji při modlitbě touhy nechávaly zakoušet opravdové utrpení, jak vzpomíná ve svých spisech, otevřela listy apoštola Pavla, aby našla odpověď. Nejdříve četla, že všichni nemohou být apoštolové, proroci, učitelé, ... a že se církev skládá z různých údů. Když se ponořila do hlubin své nicoty, jak píše ve své autobiografii, četla dál o horlivém usilování o nejdokonalejší dary a o tom, že Bůh nám ukáže ještě znamenitější cestu. Apoštol Pavel vysvětluje, jak všechny nejdokonalejší dárky jsou nic bez lásky, že láska je tou znamenitou cestou, která vede bezpečně k Bohu. Láska dala Terezii klíč k jejímu povolání.¹⁰⁸ Pochopila, že církev má srdce a že toto srdce hoří láskou. Tato láska vede jednotlivé údy ke všem dobrým činům. Láska zahrnuje všechna povolání, je vším, objímá všechny časy a místa. Je věčná. Terezie našla své povolání, byla jím láska. „V srdci církve, své matky, budu láskou... tak budu vším... tak se můj sen uskuteční!“¹⁰⁹

¹⁰⁶ Srov. Jk 2,26

¹⁰⁷ TICHÝ, Ladislav. *Chvála lásky*. Olomouc, 2008. s. 162.

¹⁰⁸ Srov. TICHÝ, Ladislav. *Chvála lásky*, s. 164.

¹⁰⁹ TICHÝ, Ladislav. *Chvála lásky*, s. 165.

5.1. Tři životní období svaté Terezie z Lisieux

Svůj život Terezie v autobiografickém spisu *Příběh jedné duše*¹¹⁰ dělí do tří etap. První sahá od raného dětství, kdy začala používat rozum, až do smrti její milované maminky, nebo jak sama řekla do odchodu maminky do Nebeské vlasti.¹¹¹ Druhé období začíná v jejích čtyřech a půl letech a trvá do čtrnácti let. Terezie jej vyhodnocuje jako snad nejbolestivější, neboť její sestra Pavlína, kterou si po smrti maminky zvolila za svou „novou maminku“, vstoupila do řádu karmelitek v Lisieux, odešla na Karmel. Krátce po vstupu Pavlíny do řádu promluvila devítiletá Terezie jak s ní, tak i se sestrou představenou na Karmelu, o své hluboké tužbě vstoupit do řádu též. Spatřovala v něm poušť, po které toužila. Třetí období začíná v roce 1887, kdy jí otec povolil vstoupit do řádu, a trvá do její smrti 30. září 1897.

5.1.1. Od Tereziina raného dětství do čtyř let

Svatá Terezie si velmi dobře pamatuje své rané dětství. V dospělosti si dokázala vybavit a zapsat zážitky s rodiči, sestrami a ostatními blízkými lidmi do úplných detailů. Vzpomíná i na své sny. Skvělou paměť a časný rozum přisuzuje milosti od Boha. Proto jí při vzpomínání na dětství připadá jako by to bylo včera.

5.1.1.1. Nejranější vzpomínky Terezie z Lisieux

Hned první, na koho Terezie vzpomíná, je její matka, kterou ztratila v útlém věku. Ve slově matka píše vždy velké „M“. Už to samo o sobě vypovídá o velké úctě a lásce, kterou ke své mamince chovala. Například vzpomíná na to, jak jí jako malinké holčičce uměla skvěle vysvětlit všechna tajemství víry. Společně si povídali o Bohu, o Nebi i o významu jednotlivých církevních svátků. Na její ztrátu vzpomíná velmi pozitivně, ač to pro ni bylo zároveň velmi náročné období. Umí se dívat Božíma očima. Celou událost nahlíží jako událost, v níž Ježíš pospíchal její matku korunovat v nebi.

Celkově se Terezie považuje za milované dítě od začátku až do konce pozemského života. Vnímá jak lásku od Boha, tak v tomto nízkém věku především lásku ze strany rodičů, kteří v jejím životě sehráli velmi důležitou roli. Dali jí základní představu, jaké to je být milována a z této zkušenosti se rozvíjela i představa o tom, jak moc ji může milovat

¹¹⁰ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše: Autobiografické spisy*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2016.

¹¹¹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 23.

sám Ježíš. O postoji Tereziiny matky Zélie vypovídá věta, kterou napsala svým příbuzným: „Když budete mít děti tolik jako já, bude to vyžadovat mnoho odříkání a touhu obohatit nebe o nové vyvolené.“¹¹²

5.1.1.2. Duchovní rozvoj Terezie z Lisieux

Svatá Terezie ví, že stejně jako Ježíš rozsel mnoho lásky v jejím okolí, tak vložil mnoho lásky i do jejího srdce, a proto jí nečinilo problém rodičům jejich lásku opětovat. Ve vzpomínkách píše svatá Terezie i o tom, co se dělo, když něco provedla. Vždycky o tom musela všem rychle říci. I otci, který se vrátil po několika hodinách z práce a nikdo už, například, na roztrhlou tapetu nemyslel. Čistota její duše byla dokonalá. Co je ale vzácnější, že o tuto čistotu nikdy nepřišla.

Už jako malinká dívenka byla Terezie velmi zvědavá a pozorná. Jak sama napsala: „Aniž jsem to dávala najevo, pozorně jsem sledovala všechno, co se kolem mě dělalo a říkalo.“¹¹³ A to především v interakcích se svými staršími sestrami. Byla hodná a poslušná, jen aby mohla zůstat v jejich blízkosti. Třeba když se společně učily. Sestry ji na oplátku obdarovávaly nejrůznějšími drobnostmi. Měla vždy velkou radost, i když tyto dary neměly velkou peněžní hodnotu.

Tereziiným velkým vzorem byla sestra Pavlína, která se chtěla stát řeholnicí. Proto i Terezie zatoužila po řeholním životě už takto malinká, i když nevěděla, co si pod řeholí představit. Od tohoto rozhodnutí už ale nikdy neupustila.

Terezie vzpomíná na své útlé dětství i jako na období základního formování její povahy a hodnot. Z dopisů, které psala její maminka, vyplývá, že jí byla Terezie stále větší útěchou. Vždy když bylo Terezii řečeno, že něco není dobré, nikdo už to nemusel znovu opakovat. Sama Terezie považuje za příčinu svého pozitivního růstu přítomnost samých dobrých příkladů ve svém okolí, jež chtěla následovat. Žila láskyplný vztah se svými rodiči, sestrami i bližními.

Jednoho dne přišla k ní a Celině do pokoje Leonie. Přinesla košík plný oblečků na panenky, se kterými si už nehrála, ať si každá vybere, co chce. „Celina natáhla ruku

¹¹² MONGINOVÁ, Hélène. *Rodiče Terezie z Lisieux*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. s. 51.

¹¹³ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 26.

a vzala si svazeček stužek, který se jí líbil. Po chvíli uvažování jsem natáhla ruku já a řekla jsem: „Já si vybírám všechno!“ a bez okolků jsem si vzala košík.“¹¹⁴ Tuto událost Terezie nazírá jako shrnutí celého svého života. Později, když pochopila, že se má stát svatou, mnoho trpět, usilovat o to nejdokonalejší a zapomínat sama na sebe, pochopila též, že dokonalost má mnoho stupňů a každá duše si volí, zda bude dělat pro Pána málo či mnoho.¹¹⁵ Tehdy Terezie zvolila: „Můj Bože, vybírám si všechno!“¹¹⁶ Svatá Terezie nikdy nechtěla být svatá jen na půl a její největší obavou bylo ponechání si vlastní vůle. Chtěla plnit vždy jen vůli Boží.

Jednou se svaté Terezii zdálo o dvou malých příšerných d'áblících. Když ale ve snu přišla blíž k nim, utekli před ní. Báli se i jejího pohledu. Sen Terezie nepovažovala za nijak výjimečný. Vnímala ale, že jí Bůh chtěl ukázat, že duše ve stavu milosti se nemusí bát zlých duchů, kteří jsou zbabělí. Schopní utíkat před zrakem dítěte.¹¹⁷

Vzorem odevzdanosti Bohu je zajisté i matka svaté Terezie, svatá Marie-Zélie Guérinová Martinová, která krátce před smrtí napsala Pavlíně: „O ty dvě malé nemám starost, obě jsou tak hodné, mají skvělou povahu, jistě budou dobré, Marie a ty je budete moci dobře vychovat.“¹¹⁸

Svatá Terezie též vzpomíná na hluboké a poetické dojmy, které vznikaly v její duši při pohledu na krajinu a přírodu obecně. Při dlouhých procházkách s rodinou potkávali chudé lidi, kterým měla za úkol přinést malou almužnu, což jí působilo velkou radost.

Občas se jí v brzkém dětství stávalo něco, co ji učinilo smutnou. Nikdy si ale nestěžovala. Ve svých vzpomínkách Terezie píše o této cti jako o přirozené ctnosti bez jakékoli její zásluhy. Smrt svojí matky má hluboko ve svém srdci i se všemi podrobnostmi. Jak sama napsala: „...měla jsem projít ohněm zkoušek a už od dětství jsem měla trpět, abych mohla být dříve obětována Ježíši.“¹¹⁹ Vždy byla velmi statečná. Nepamatuje si, že by příliš plakala. Dívala se a tiše vše poslouchala.

¹¹⁴ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 36.

¹¹⁵ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 36.

¹¹⁶ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 37.

¹¹⁷ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 37.

¹¹⁸ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 38.

¹¹⁹ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 40.

Toho dne, kdy svatou Marii-Zélii pochovali, si Terezie vybrala novou matku, za kterou si určila svou starší sestru Pavlínou.

5.1.2. Od Tereziiných čtyř let do čtrnácti let

Druhé období svého života považuje svatá Terezie za nejbolestivější, a to především kvůli odchodu Pavlíny, její druhé „Maminky“, na Karmel. Období trvá od jejích čtyř a půl roku do jejích čtrnácti let, kdy se jí, jak sama říká, vrátila její dětská povaha a současně začala brát život vážně.

Po smrti matky se Tereziina povaha změnila. Z živého a sdílného dítěte se stala bojácnou, tichou a přecitlivělou holčičkou. I přesto, že byla nadále obklopena něhou od svých sester, a především láskou otce, kterého nazývala svým Králem.

Sama sebe opakovaně ve vzpomínkách Terezie přirovnává k malé květině, neboť rostlina je naprosto odevzdaná všem okolním vlivům právě tak, jako chce být světice odevzdaná Bohu. V tomto případě se nachází pod sněhem zkoušky.¹²⁰

5.1.2.1. Nový začátek v Lisieux

Dva a půl měsíce po smrti maminky rodina opustila Alençon a přestěhovala se do Lisieux, blíž k rodině Guérinových, tedy k bratrovi zesnulé Zélie. Vzdělání se Terezii dostávalo doma hlavně od starší sestry Pavlíny. Když nashromáždila určitý počet bodů, dostala odměnu a den volna. Tyto dny byly pro Terezii mnohem delší než ostatní. Z toho měla Pavlína radost, protože to značilo, že nezůstává ráda bez práce.¹²¹ Jednoho dne na pravidelné procházce s otcem potkali chudáka, kterého chtěla svatá Terezie jako obvykle obdarovat drobnou almužnou. Muž dar odmítl. Terezie byla smutná, protože muži chtěla pomoci a místo toho jej rozesmutnila. Jako dokonalé Boží dítě se tedy rozhodla darovat mu něco, co nemůže odmítnout, modlitbu. Modlitbu v den prvního svatého přijímání, protože slyšela, že v tento den od Boha obdržíme vše, oč žádáme. Svůj slib za pět let opravdu dodržela.

Terezie měla ráda všechny církevní slavnosti, kterých není mnoho. O to víc se těšila na svátek každý týden, jímž byla neděle. Byl to podle ní svátek Pána Boha a svátek odpočinku. Ve svých spisech vzpomíná na nedělní večery: „Vzdychala jsem po věčném

¹²⁰ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 43.

¹²¹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 45.

odpočinku v nebi, po Neděli ve Vlasti, ve které slunce nebude zapadat!“¹²² Vždy jí jako malé záleželo na tom, zda byla daný den hodná. Též byla vděčná za dovednost zahnat své strachy, kterou jí předala Pavlína svou výchovou. Jednou se Terezie divila, jak je možné, že Pán Bůh nedává v nebi všem svým vyvoleným stejnou slávu. Pavlína jí vše názorně ukázala na dvou různě velkých nádobách naplněných vodou až po okraj. Poté se zeptala, která z nádob je plnější, a tak Terezie pochopila, že Pán Bůh dá v nebi každému tolik slávy, kolik jí jen unese.¹²³

V sedmi letech měla Terezie vidění svého tatínka, jak jde se zahalenou tváří po zahradě. Až po deseti letech, kdy Tereziin otec procházel těžkou zkouškou, protože onemocněl duševní nemocí a musel být hospitalizován, si na vidění vzpomněla a pochopila jej. Na tuto zkušenost reaguje svatá Terezie takto: „Z lůna slávy nám vyprostil sladkou útěchu, abychom pochopili, že deset let před naší těžkou zkouškou nám ji už Pán Bůh ukázal, jako otec dává zablédnout svým dětem slavnou budoucnost, kterou jim připravuje, a těší ho už dopředu zvažovat nesmírná bohatství, která budou jejich údělem.“¹²⁴

Projít životem v naprosté odevzdanosti Bohu, ve svatosti, jako příkladné Boží dítě, bylo Tereziino rozhodnutí. Vzorem jí byla i Pavlína, v jejíž blízkosti se rozhodla nikdy nevzdálit od Ježíšova pohledu, aby klidně plula k Nebeské vlasti.¹²⁵

Když bylo Terezii osm a půl roku, vystřídala svou sestru Leonii v penzionátu sester benediktinek při jejich opatství v Lisieux, kde bylo poskytováno vzdělání dívkám do šestnácti až osmnácti let. Pět let, které tam strávila, označila Terezie za nejsmutnější v jejím životě. Vyšla z domu, kde byla všemi milována, aby se v penzionátu setkala s tvrdostí světa. Zachraňovala ji přítomnost Celiny, s kterou si byla velmi blízká od nejtutějšího dětství. Velmi se těšila na víkendy. Od otce pravidelně dostávala malé finanční obnosy, které shromažďovala v krabičce a z nichž čerpala, když chtěla z vlastních zdrojů přispět do sbírky na šíření víry nebo jiné podobné úmysly.

¹²² TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 53.

¹²³ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 57.

¹²⁴ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 60.

¹²⁵ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 62.

Aby se Terezie nemusela litovat, např. když se ocitla v nepřívětivém prostředí, jak tomu bylo například u vzpomínek na léta strávená v penzionátu, píše o sobě v takových situacích ve třetí osobě, tedy s odstupem. Nikdy sama sebe nelitovala.

Když byla Celína připravována na první svaté přijímání, zaslechla Terezie, že od prvního svatého přijímání je potřeba začít nový život, a proto se rozhodla, že nebude čekat na svůj den, ale začne hned s Celinou. Její touha po Kristu byla neustálá. Podobná obrácení z období dětství popisuje vícekrát.

Jednou zaslechla Pavlínou, jak hovoří o svém rozhodnutí odejít na Karmel. Terezie nevěděla, co je to Karmel. Jen jí bylo jasné, že ztratí svou druhou „maminku“. Prozření v hloubku tíhy života, který je jen o utrpení a neustálém loučení, se jí ukázalo v celé skutečnosti. Později, když jí Pavlína vysvětlila, co to Karmel, jakožto vstoupení do řádu, znamená, pochopila, že je to ta poušť, po které sama z duše touží. Je to to místo, o kterém si s Pavlínou vyprávěly už dříve. Sama sebe utvrzovala o vstupu do řádu čistě z lásky k Ježíši, ne kvůli Pavlíně. Svatá Terezie cítila Boží volání. S Pavlínou se domluvily na blízkém setkání s Matkou představenou na Karmelu. „Matka vyslechla mé velké tajemství, uvěřila, že mám povolání, řekla mi však, že nepřijímají devítileté žadatelky a že musím počkat do svých 16 let,“¹²⁶ napsala Terezie do svých pamětí.

5.1.2.2. Tereziino první svaté přijímání a zvláštní nemoc

Roku 1882 přijala svatá Terezie první svaté přijímání v den Pavlíniny obláčky. Nadále toužila po Bohu a čekala na den, kdy bude moci vstoupit do řádu.

Po odchodu Pavlíny na Karmel u Terezie propukla zvláštní nemoc, která podle dnešních psychologů byla nejspíše posttraumatickou stresovou poruchou. Před šesti lety přišla Terezie o matku, nyní o Pavlínou, svou druhou „matku“. Celá nemoc se navíc kolem matky točí. Vše začalo, když její strýc na maminku vzpomínal. Terezie o svou druhou právě přišla a uzdravil ji „úsměv Madony“, její nebeské Matky. V období nemoci začala nazývat svou „matkou“ starší sestru Marii.

Svatá Terezie vzpomíná, jak se natrápila svých sester, které se o ni staraly, jelikož byla nejmladší a velmi je potřebovala. Též jim děkuje, protože se podle ní nikomu nedostalo tolik lásky, jako obdržela ona. Říká: „Naštěstí budu mít Nebe, abych se odvděčila. Můj

¹²⁶ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 72.

Ženich je velmi bohatý a já budu čerpat z jeho pokladů lásky, abych vám stonásobně odplatila všechno, co jste kvůli mně vytrpěly.“¹²⁷

Když se jí někdo pokoušel odradit od vstupu do kláštera, tím víc si uvědomovala, že právě naděje, že se jednoho dne stane karmelitkou, ji drží při životě. Přemýšlela i o svém řeholním jménu. Pomyslela na malého Ježíše, kterého velmi milovala, a napadlo ji jméno Terezie od Dítěte Ježíše. Nikomu o své představě neřekla a když Matka představená přišla se stejným návrhem, brala vše jako něžnou pozornost svého Milého – malého Ježíše.¹²⁸

Terezie si neuměla hrát, tak jak si obvykle děti hrají. Zato velmi milovala četbu, kterou nepovažovala pouze za zábavu, ale i jako stravu pro srdce a ducha. Četbu vnímala i jako příležitost k velkým obětem, protože si vždy mohla číst jen po určitou dobu a často se stalo, že musela skončit v té nejnapínavější pasáži. Knihy četla celou éru před vstupem na Karmel. Rukama jí jich prošlo nepočítaně a Bůh nedopustil, aby jí, byť jen jediná, ublížila, jak sama napsala ve své autobiografii. Její hluboká moudrost se projevovala v myšlenkách, jako jsou například: Pravá sláva je ta, která trvá věčně. Nebo: Není nutné konat skvělé skutky, ale ve skrytosti pěstovat ctnost tak, aby levice nevěděla, co dělá pravice.¹²⁹

Přemýšlela též o své svatosti, nebo spíše o touze stát se velkou sveticí. Sama píše, že jí Bůh dal pochopit, že se nestane sveticí zjevnou smrtelným očím, ale aby se ní stala. Uvědomovala si, že jde až o troufalou touhu. Nikdy ji však neopustila. Nespolehala se na své zásluhy, podle svého názoru žádné neměla, ale na Toho, který je Ctnost a Svatost sama. Ten ji pozvedne k sobě a učiní ji svatou.

Svatá Terezie vzpomíná na návštěvu Alençonu, kam ji otec vzal až pět let po odstěhování do Lisieux. Setkali se zde se starými přáteli, u kterých si Terezie uvědomila, jak dobře zvládají propojovat pozemské radosti se službou Bohu. Podle ní nemysleli dostatečně na smrt. Byla vděčná, že jí dal Pán Bůh poznat svět jen tak, aby jím pohrdala a vzdalovala se od něj. Terezie byla přesvědčena o jediném dobru a tím je milovat Boha z celého srdce a být na této zemi chudá v duchu.

¹²⁷ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 80.

¹²⁸ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 84.

¹²⁹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s.86.

5.1.2.3. Terezie a svátost eucharistie

Velmi rozsáhlý význam pro ni měla svátost eucharistie. Na den svého prvního svatého přijímání vzpomíná Terezie s obrovskou radostí a nazývá jej „nejkrásnější ze všech dní“. Byl to den, kdy se plně a navždy odevzdala Bohu. Vnímala splynutí s Ježíšem, okamžik, od kterého už byli jedno. „Copak ho Terezie nežádala už dřív, aby ji zbavil svobody, protože jí její svoboda naháněla strach?“¹³⁰ Každé další setkání s Kristem vyhlížela s velkou touhou a radostí. Žádná z věcí, které měla a dostávala, nenaplnila její srdce. Každý den se snažila konat co nejvíce dobrých skutků. Marie jí vyprávěla o nehynoucím bohatství, které je možné každý den shromažďovat, a jaké je to neštěstí kolem něj pouze projít bez jakékoli námahy.¹³¹ Ukázala jí i cestu ke svatosti, kterou je podle ní věrnost v malých věcech a cvičení se v sebezáporu.

Jednou Marie vyprávěla svaté Terezii o utrpení. Tvrdila, že ona nejspíš nepůjde touto cestou, ale že ji Bůh stále ponese jako dítě. Terezie do své autobiografie napsala: „Pocítila jsem, že se v mém srdci rodí velká touha po utrpení a zároveň vnitřní jistota, že pro mě Ježíš chystá mnoho křížů.“¹³² Uvědomila si, že do této doby trpěla, ale utrpení nemilovala. Rozhodla se milovat jen Pána Boha a nacházet útěchu pouze v Něm. Modlila se: „Ježíši, nevýslovná sladkosti, dej, ať mi zhořknou všechny pozemské útěchy.“¹³³ Terezie vynikala ve slohu a dějepisu. Ve škole patřila k nejlepším žákyním. Ve své blízkosti měla ale i lidi, kteří o ní přese všechno neměli dobré mínění. Vnímala tyto situace právě jako proměnu pozemských radostí v hořkost, právě aby její srdce náleželo jenom Ježíši. To samé se dělo i v případě pozemských přátelství, která byla, z její zkušenosti, velmi nestálá.

Terezie říkala, že umí mluvit pouze s Bohem a rozhovory s lidmi unavují její duši. Na jednu stranu byla velmi upovídaná a na tu druhou se už jako malá holčička schovávala za postel a závěs, aby mohla mluvit s Bohem a nerušeně meditovat. Cítila a napsala, proč je lepší mluvit s Bohem, a ne o Bohu, protože do těch druhých hovorů je vloženo mnoho sebelásky.

¹³⁰ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 94.

¹³¹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 89.

¹³² TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 97.

¹³³ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 97.

Zajisté pro ni bylo požehnáním její nejbližší okolí, především rodiče a sestry. Ty postupně všechny vstoupily do kláštera a na její cestě k Bohu ji velmi ovlivnily.

5.1.3. Od Tereziiných čtrnácti let do čtyřiadvaceti let

Třetí a zároveň poslední období Tereziina života začíná „vánoční milostí“, kdy Terezie přestala být dítětem, jak sama zapsala do svého deníku. Tuto vánoční událost nazývá „milostí úplného obrácení“. „Od této požehnané noci jsem nebyla přemožena v žádném boji, ale naopak jsem kráčela od vítězství k vítězství a začala jsem doslova obří běh.“¹³⁴ Toto období Terezie nazývá tím nejšťastnějším a nejnaplněnějším nebeskými milostmi. Opět našla sílu, kterou ztratila ve čtyřech a půl letech po smrti matky.

5.1.3.1. Životní praxe svatého Božího dítěte

Terezie popisuje, jak do ní vstoupila láska k bližním a potřeba zapomínat sama na sebe. Od této chvíle byla šťastná. Soustředila se na Ježíšovo zvolání na kříži: „žízním“. Tato slova v ní probouzela zápal. Chtěla dávat pít svému Milému (Ježíši) a sama žíznila po duších těch nejpotřebnějších, tedy hříšníků.¹³⁵ Velmi vděčila za cestu, kterou jí dal Bůh doposud projít. Hlavní rozhodnutí již učinila. Zároveň vnímala ještě mnoho věcí jako ty, které potřebuje opustit.

Jedna z nejbližších knih svaté Terezie bylo zajisté *Následování Krista* od Tomáše Kempenského. Mezi oblíbené autory patřili i svatý Jan od Kříže nebo svatá Terezie z Avily. I na těchto svatých nám Terezie ukazuje, jak důležitý je příklad a duchovní vedení ze strany svatých Božích dětí. I díky nim byla tím, kým se stala, světicí.

Do své biografie zapsala: „Tušila jsem už, co Bůh chystá těm, kdo ho milují, ne okem lidským, ale okem srdce.“¹³⁶ A její touha sloužit Bohu se stále více prohlubovala, chtěla mu podávat tisíce důkazů lásky. S Bohem ji bezpochyby propojovala příroda. Například sněhobílá oblaka, která povznášela její duši k Nebi, z něhož zatím podle Terezie vidíme jen rub. Též pozorovala, že ve všech důležitých situacích jejího života byla příroda obrazem její duše. Pokud plakala, příroda smutnila s ní, a když byla šťastná, oblohu nezastínil jediný mrak. Terezie byla též pro časté přijímání Těla a Krve Páně. Napsala, že

¹³⁴ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 117.

¹³⁵ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 121.

¹³⁶ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 126.

Bůh nesestupuje každý den z Nebe, aby zůstal ve zlatém ciboriu, ale aby našel jiné nebe, a to to stvořené k Jeho obrazu, živý chrám.¹³⁷

Terezie byla již nějaký čas rozhodnutá pro vstup do kláštera, avšak až ve čtrnácti letech o svém přání řekla otci i strýci. Problémy nastaly až ze stran duchovních, kterým se zdála pro takto zásadní rozhodnutí příliš mladá. Vydala se tedy na pouť do Říma. Obrovskou motivací ve všech těžkých chvílích života, i při neutuchající potřebě být laskavá a sloužit druhým, jí byl příslib odměny v Nebi. Po zákazu vstupu na Karmel zůstávala, ač v hořkosti, tak i v pokoji, protože hledala pouze Boží vůli. Život zde na zemi nahlížela jako vyhnanství, které má trvat jen jeden den. Součástí pouti byla i návštěva Kolosea, kde svatá Terezie prosila o milost, aby se mohla stát mučednicí pro Ježíše, a v hloubi srdce cítila, že její modlitba byla vyslyšena.¹³⁸

Podle Terezie opravdová radost nespočívá v předmětech, kterými jsme obklopeni, ale v hloubi duše. Důkazem tohoto tvrzení pro ni bylo štěstí nalezené na Karmelu za zdmi kláštera, kde nebylo nic z příjemností života, a především bezpečnost a přívětivost otcovského krbu, kterým byla obklopena dříve. Do řádu karmelitek vstoupila Terezie od Dítěte Ježíše a svaté Tváře 9. dubna 1888. Řeholní sliby následně složila 8. 9. 1890. Poslední, pro ni nekonečně dlouhé, měsíce před vstupem do řádu se rozhodla věnovat umrtvování, které spočívalo v neodmlouvání, nenápadným prokazováním dobrých skutků nebo sezení bez opření zad. Pochopila cenu času, který jí byl poskytnut, díky odkladu vstupu na Karmel a nepromarnila jediný den. I tak se stala řádovou sestrou v pouhých patnácti letech. Ještě před věčnými sliby zdůvodnila svůj vstup na Karmel slovy: „Přišla jsem zachraňovat duše, a hlavně modlit se za kněze.“¹³⁹

5.1.3.2. Život na Karmelu

Protože Terezii Bůh ukázal, že opravdová moudrost spočívá v tom, snažit se být neznámá a pokládána za nic. Vlastně v pohrdání sebou samým. Též, že jí Bůh nikdy nevnukl touhu po něčem, co by jí pak nedal, takže i ty nejtěžší zkoušky vnímala jako odměnu. Dokonce napsala, jak uvažovaly se starší sestrou Celinou: „Jednou v Nebi si

¹³⁷ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 128.

¹³⁸ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 161.

¹³⁹ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 183.

budeme rády vyprávět o svých slavných zkouškách. Nejsme už teď šťastné, že jsme je vytrpěly?“¹⁴⁰

Když se Terezie snažila nalézt dokonalost, pochopila, že čím víc člověk na této cestě pokročí, tím víc se pokládá za vzdáleného od cíle. Sama se smířovala s tím, že stále vidí svou nedokonalost, v čemž zároveň nalézala radost.¹⁴¹ V rámci své řehole na Karmelu hledala i chudobu. Cítila, že tato chudoba nespočívá pouze ve zbavení se příjemných věcí, ale i těch nezbytných, jako byla například lampa ke svícení, kterou jí někdo omylem vzal. Při práci na sebezáporech si uvědomila, že když konáme své povinnosti a na nic se nevymlouváme, nikdo si toho nevšimne, ale nedokonalosti vyjdou najevo hned.

Skvělou vlastností jí byla odvaha. Nevnímala sebe jako vedenou po cestě strachu a říkala, že si vždy umí najít prostředek, jak být šťastná a jak těžít ze své bídy. Za zdmi kláštera se jí velmi stýskalo po květinách, a přece se jí jich často od někoho dostalo, dokonce i těch vzácných, i těch které měla nejraději. I na základě této zkušenosti poznala, že i v těch nejmenších, stejně jako ve velkých, věcech dává Bůh duším, které pro lásku k Němu vše opustily, už v tomto životě stonásobek.

Ve svém duchovním růstu se neustále posouvala směrem k Bohu. Po několika letech v řádu napsala: „Netoužím už ani po utrpení, ani po smrti, přitom obojí mám ráda, přitahuje mě však pouze láska.“¹⁴² Ve chvílích vnitřní modlitby jí bylo nejbližší evangelium, v němž nalézala vše, co potřebovala její duše. U jiných textů už nedokázala rozjímat. V evangeliích nalézala stále nová světla, skryté a tajemné smysly, jak sama napsala ve své autobiografii.

Chápala a ze zkušenosti věděla, že Boží království je v nás. Podle její oblíbené knihy „Následování“ věděla, že On, Učitel učitelů, učí bez hluku slov.¹⁴³ Očistce se svatá Terezie neobávala, věděla, že Láska neustále očišťuje její duši, která je tak čistá, jak je to jen možné. Též si byla vědoma toho, že by si pro nás Ježíš nepřál neužitečná utrpení a nevnukal nám touhy, kdyby je nechtěl naplnit.

¹⁴⁰ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s.192.

¹⁴¹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 194.

¹⁴² TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 217.

¹⁴³ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 219.

5.2. Odchod svaté Terezie z Lisieux do Božího království

Svatá Terezie si přála pro svého Milého Ježíše trpět. Tušila již dříve, že její smrt nebude mučednická ve formě, jakou zažívali první mučedníci, na které vzpomínala při návštěvě římského Kolosea. Tereziino mučednictví spočívalo v dlouhé a těžké nemoci. Zemřela na tuberkulózu, nemoc, která měla ve Francii v letech 1886–1906 okolo 150 000 obětí ročně. Terezie nejspíš hned při prvním vykašlávání krve věděla, o jak závažný stav se jedná. Všechnu bolest přijímala s radostí a pokojem v duši, protože se blížilo setkání s Kristem, kterého tak moc milovala.

5.2.1. Přijetí smrti Terezii z Lisieux v její autobiografii

Při přemítání o svatosti Terezie přemýšlela, jací svatí se Bohu líbí víc, zda ti, kteří po sobě nic nezanechali a zanechat ani nechtěli, nebo ti, kteří obohatili církev o nová zjevení i texty. Dochází závěru, že se Bohu líbí všichni stejně, jelikož se všichni nechali vést Duchem svatým, nehledali nic než Ježíšovu vůli.

Svatá Terezie přirovnala svou cestu za Ježíšem k použití výtahu místo schodiště, protože se považovala za moc malou na to, aby mohla stoupat *po drsném schodišti dokonalosti*.¹⁴⁴ Tím výtahem, který ji měl vynést k Ježíši, byla Jeho náruč. Nechtěla růst, naopak se chtěla neustále umenšovat, zůstat malá. Říkala, že kdyby umřela stará, byla by stejně malá, jako nyní ve věku okolo dvaceti let. V jednom snu se jí zjevila Anna, která pomáhala Terezii z Ávily v 16. století s reformou karmelitánského řádu, zeptala se jí, zda je s ní Bůh spokojen. Spokojen, velmi spokojen, odpověděla Anna a dále ji ujistila, že by měla jednoduše pokračovat v cestě po které kráčí.¹⁴⁵

5.2.1.1. První příznaky nemoci

O Velikonocích zůstala Terezie na Zelený čtvrtek u Božího hrobu. Když se o půlnoci uložila do postele, ucítla první příznaky své nemoci. Napsala: „Jak sladká je to pro mě vzpomínka! Zůstala jsem u hrobu až do půlnoci a vrátila jsem se pak do naší cely, ale sotva jsem stačila položit hlavu na polštář, ucítla jsem jakýsi proud, který stoupal a vřel a stoupal mi až ke rtům. Nevěděla jsem, co to je, ale myslela jsem, že snad mám zemřít,

¹⁴⁴ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 266.

¹⁴⁵ Srov. AHERN, Patrick. *Tři dary Terezie z Lisieux*. Praha: Portál, 2015. s. 93.

a moje duše byla zaplavena radostí.“¹⁴⁶ Terezie byla ráda, že v den výročí Ježíšovy smrti zaslechla první volání svého ženicha.

Ač v hloubi srdce cítila pokoj a představa příchodu do Nebe ji naplňovala radostí, prožívala i těžké zkoušky, ve kterých, jak sama napsala, byla zachváčena nejneproniknutelnějšími temnotami. Prosila za odpuštění pro své bratry a příslibovala pojídání chlebu bolesti, jak jen dlouho si to bude Hospodin přát, až do dne, který určil. Též žádala o jedinou milost, a to, aby Boha nikdy neurazila.

V hodinách zkoušky, kdy měla nové příležitosti k boji, kdy ji nepřítel (d'ábel) provokoval, se chovala statečně. Věděla, že souboj je zbabělost, proto se ke svému protivníkovi obracela zády a odmítala mu pohlédnout do tváře. Místo toho běžela za Ježíšem, aby mu vyznala, že je pro něj ochotná prolít i tu poslední kapku krve, aby vyznala existenci Nebe. Kladla si i otázku, zda je snad nějaká jiná radost, než trpět z lásky k Bohu? Terezie byla přesvědčená o hodnotě utrpení, které se odehrává v nitru člověka, jako o tom pro Boha cennějším. A i kdyby o něm Ježíš nevěděl, byla by ochotná jej podstoupit, kdyby tím pomohla napravit alespoň jeden hřích proti víře.¹⁴⁷

Své starší sestře napsala: „Milovaná Matko, teď se mi zdá, že mi nic nebrání odejít, protože už nemám žádné velké touhy, jen touhu, abych milovala tak moc, že zemřu láskou.“¹⁴⁸ Jelikož byla Tereziina nemoc vleklá, došla do bodu, kdy přiznala, že chce být nemocná klidně celý život, pokud to Pánu Bohu udělá radost. Dokonce souhlasila s tím, aby byl její život hodně dlouhý. O darování srdce Bohu řekla: „Když se srdce daruje Bohu, neztrácí svou přirozenou něžnost, naopak tato něžnost roste a stává se čistší a božštější.“¹⁴⁹

Na Karmel vstoupila, aby byla co nejbliž Bohu. Pochopila ale, že i zde mohou být odloučení a jedině v Nebi bude spojení mezi ní a Kristem úplné a věčné. Snažila se, aby už zde na zemi přebývala její duše v Nebi a aby se na pozemské věci dívala jen z dálky.

¹⁴⁶ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 270.

¹⁴⁷ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 274.

¹⁴⁸ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 275.

¹⁴⁹ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 277.

V těžké fázi tuberkulózy bylo jejím jediným cílem plnit Boží vůli a obětovat se pro Boha způsobem, jaký určil. Svátá Terezie napsala, že pokud člověk nečeká nic jiného než čisté utrpení, stává se sebemenší radost nečekaným překvapením, a pak se i to utrpení stane největší radostí, když je člověk hledá jako nejdrahocennější poklad.¹⁵⁰

Terezie se dokázala plně a dokonale obětovat Bohu. Když píše slova: „Odedávna si už nepatřím, jsem úplně odevzdána Ježíšovi, může si tedy se mnou dělat, co se mu bude chtít.“¹⁵¹ V rámci jejího velmi bohatého duchovního života ji Ježíš nechal pochopit všechny útrapy a hořkosti vyhnanství v plné hloubce a zeptal se, zda je ochotná tento kalich vypít až do dna. Když přikývla, Ježíš dal Terezii na srozuměnou, že mu její ochota stačí. Byla vděčná za to, jak velikého neklidu se zbavila ve chvíli, kdy složila slib poslušnosti. Poslušnou byla ostatně vždycky.

5.2.1.2. Terezie z Lisieux hovoří o lásce

Svátá Terezie promýšlela do hloubky tato Ježíšova slova: „Druhé přikázání je podobné prvnímu: Miluj svého bližního jako sám sebe.“¹⁵² Snažila se hlavně milovat Boha a díky lásce k Němu pochopila, že se láska nemůže projevovat pouze slovy, protože do Božího království nevejde ten, kdo nekoná Boží vůli, jak o tom píše apoštol Matouš v sedmé kapitole evangelia (Mt 7, 21).

Ježíšův odkaz při poslední večeři, jak jej zaznamenal apoštol Jan, zní: „Nové přikázání vám dávám: Milujte se navzájem: jak jsem já miloval vás, tak se navzájem milujte i vy. Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku k sobě navzájem.“¹⁵³ Terezie si klade otázku: Jak Bůh miloval učedníky a proč je miloval? Nemohly ho přitahovat jejich obyčejné vlastnosti. On byl sama Moudrost a oni obyčejní rybáři bez vzdělání, bez vědění a plní pozemských myšlenek. Přesto je nazývá svými bratry, jsou blízkými přáteli, protože chce, aby s Ním vládli v Království Jeho Otce. Proto za ně i nás obětoval, jelikož „nikdo nemá větší lásku než ten, kdo za své přátele položí svůj život“ (J 15, 13). Terezie pochopila, že opravdová láska spočívá ve snášení chyb druhých, v tom že se nedivíme jejich slabostem a že nás povznášejí všechny i ty nejmenší dobré skutky,

¹⁵⁰ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 280.

¹⁵¹ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 281.

¹⁵² Mt 22,39

¹⁵³ J 13,34–35

kteře u nich postřehneme. Hlavně pochopila lásku, jako to, co nesmí zůstat skryté na dně srdce. Tak jako lampu stavíme na podstavec, aby vše osvítila, tak má láska osvěcovat a těšit nejen ty, které máme rádi, ale všechny v domě bez výjimky. Tento pohled zaujímala směrem k řádovým sestřím, se kterými žila pod společnou střechou kláštera. Toto Nové přikázání nežádá, abychom milovali druhé jako sami sebe, ale tak jak nás miluje Bůh, tedy láskou dokonalou a bezpodmínečnou. Když Terezie prokazovala druhým lásku, cítila Boží působení v ní samotné. V situacích, kdy jí Zlý stavěl před oči chyby třeba sestry, která byla Terezii méně sympatická, okamžitě se snažila objevit její ctnosti.

Jednoho dne učinila velmi důležitou zkušenost týkající se úmyslu a slabostí druhých lidí. Tehdy bylo zapotřebí jedné sestry k pomoci. Matka podpřevorka požádala, ať Terezie nebo jiná sestra jdou pomoci otevřít bránu kláštera. Terezie by byla bývala ráda šla, ale nechtěla radost odeprít druhé sestře, a tak si zástěru sundávala tak pomalu, že by byly všechny ostatní sestry rychlejší. Sestra, která vše viděla, si myslela, že za Tereziin neúspěch může její pomalost, byl to ale úmysl. Od té doby je Terezie shovívavá ke slabostem druhých lidí. Vděčná Bohu za tuto lekci pro svou duši. Také ji tato zkušenost chránila před domýšlivostí, neboť si uvědomovala, jak je snadné se mýlit a zaměnit ctnostné skutky za nedokonalosti.

5.2.1.3. O umělci duši

V klášterní komunitě žila i sestra, která byla Terezii nesympatická úplně ve všem. Nepříjemná jí byla její řeč, chování i povaha. Zároveň to ale byla svatá řeholnice a určitě Bohu milá, proto se Terezie rozhodla prokazovat jí lásku ve skutcích, neboť láska nespočívá v citech. V důsledku dělala pro tuto sestru všechno to, co by dělala pro člověka, kterého má ze všech nejraději. Věděla, že její počínání Ježíše potěší, jelikož není umělce, kterému by neudělala radost pochvala jeho díla. Bůh je umělcem duší a každý člověk je jeho jedinečným dílem. Též si uvědomovala radost Boha, pokud se nezastavíme u vnějšku, ale pronikáme do vnitřní svatyně, kterou si zvolil za příbytek, a obdivujeme její krásu.¹⁵⁴ Nejvíce svatou Terezii přitahoval Ježíš, ukrytý v duši. Ježíš, „neboť nese tíhu bez těžkosti a všechno hořké činí sladkým a chutným“.¹⁵⁵

¹⁵⁴ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 287.

¹⁵⁵ KEMPENSKÝ, Tomáš. *Čtyři knihy o následování Krista*. Brno: Cesta, 2001. s. 107.

Terezie se nehádala. Vnímala jako užitečné nechat každému jeho názor a zbytečně se nepřít. Posledním prostředkem, jak nebýt v případě neshody poražena v boji, byl útek. Ten volívala, aby se vyhnula situaci, která by zabránila zachování si pokoje v duši a která byla předem prohraná.

5.2.1.4. Vztah Terezie z Lisieux k majetku

Svatá Terezie se zřekla veškerého majetku slibem chudoby. Řekla si, že Ježíš nechce, aby se domáhala toho, co jí patří. Přišlo by jí to snadné, protože jí nepatří nic. Nebrala v potaz právo na stížnosti ve chvíli, kdy jí někdo vzal něco, co jí nepatří. Naopak se radovala. Mohla pocítit chudobu.

Tyto situace zažívala například, když šla malovat a nenašla všechny výtvarné potřeby v pořádku. Ve své autobiografii vzpomíná: „pokud zmizelo pravítko nebo nožík, už už mě opouští trpělivost a musím sebrat odvalu, abych se roztrpčeně nedožadovala předmětů, které postrádám.“¹⁵⁶ Terezie přiznává jaký je to pokoj, který zaplaví duši, pokud se povznese nad přirozené emoce.

Terezie mluví i o svém vztahu k duševnímu majetku. Díky Boží milosti nelpí ani na statcích ducha a srdce víc než na statcích materiálních. Ve své autobiografii napsala: „Když se přihodí, že myslím a řeknu něco, co se líbí sestřím, shledávám úplně přirozeným, že se toho zmocní, jako by to byl jejich majetek.“¹⁵⁷ Tereziiny myšlenky totiž též patří Bohu.

Terezie považuje za krátkozraké myšlenky lidí, kteří když vidí někoho osvěcenějšího než ostatní, hned z toho vyvozují za důsledek, že je samotné Bůh miluje méně než tuto duši a že nemohou být povoláni ke stejné dokonalosti.¹⁵⁸ Bůh má přece právo použít někoho z lidí, aby rozdával potřebnou potravu duším, které má tak rád. Vždycky využíval své milované jako nástroje, aby mohl v duších lidí činit své dílo.

5.2.1.5. Péče o nemocnou Terezii z Lisieux

O lásce svatou Terezii velmi poučila starostlivost a citlivost péče, kterou byla zahrnována především ze strany svých pokrevních sester. Byla jí dána všechna dobra,

¹⁵⁶ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 291.

¹⁵⁷ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 296.

¹⁵⁸ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 297.

jelikož je nevyhledávala ze sebelásky, jak sama řekla. V její přítomnosti se každý cítil skvěle pro její dobrosrdečnost a laskavost, proto ji každá sestra ráda navštívila a pomohla. Nejbližší okolí jí plnilo mnohá přání, o která by si sama neřekla. Terezie totiž během svého krátkého života nabyla zkušenost, že často stačí jedno slovo nebo milý úsměv, aby smutná duše bližního pookřála.

Všechny zkoušky svatá Terezie přijímala s radostí, jelikož přimíchávaly do jejích radostí blahodárnou hořkost. S každou nepříjemností ze stran sester, jako bylo například vyluzování nepříjemného zvuku, se snažila vyrovnat. Nechtěla rozesmutnit svou bližní zbytečnou výtkou. Hlavním cílem jejího života bylo být dcerou Církve, kterou tak moc milovala, a modlit se na úmysly otce papeže, protože věděla, že je v nich zahrnutý celý svět.

5.2.1.6. Přitáhni mě, poběžíme!

Podle starozákonního verše z Písne písni: „Táhni mne za sebou! Dáme se v běh.“¹⁵⁹ Terezie říká Ježíšovi, že pokud ji přitáhne, ona s sebou potáhne i duše těch, které miluje. Své tvrzení zdůvodňovala takto: „Tak jako potok, který se dravě vrhá do oceánu, s sebou táhne vše, co cestou potkal, tak i duše, můj Ježíši, která se pohrouží do bezbřehého oceánu tvé lásky, táhne s sebou všechny poklady, které má.“¹⁶⁰ Neuměla si představit svůj život v Nebi bez svých rodných sester, především Celiny. Odkaz stojí i v Janově evangeliu: „Nikdo nemůže přijít ke mně, jestliže ho nepřitáhne Otec, který mě poslal; a já ho vzkřísím v poslední den.“¹⁶¹

5.2.2. Poslední rozhovory s Terezii z Lisieux

Tereziin velmi vážný stav trval od května až do její smrti 30. září 1897. V průběhu tohoto období očekávali její nejbližší několikrát Tereziinu smrt. Vždy ale došlo k náhlému zlepšení zdravotního stavu a mladá světice tak trpěla celé týdny bolestmi na lůžku, kde ji přepadaly záchvaty chrlení krve.

O Bohu mluvila svatá Terezie opakovaně jako o Zloději, který si pro ni přijde, podle úryvku z Matoušova evangelia: „Kdyby hospodář věděl, v kterou noční dobu přijde

¹⁵⁹ Pís 1,4

¹⁶⁰ TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše*, s. 324.

¹⁶¹ J 6,44

zloděj, bděl by a zabránil by mu vloupat se do domu.“¹⁶² Na toto setkání se velmi těšila. Nebyla ale netrpělivá. Nejvíce jí záleželo na Boží vůli, aby vše bylo tak, jak si Hospodin přeje a jak mu to udělá radost. Pověděla: „Je řečeno v evangeliu, že Bůh přijde jako Zloděj. Úplně roztomile mě přijde ukrást. Ó, jak ráda bych tomu Zloději pomáhala!“¹⁶³

5.2.2.1. Tereziin pohled na těžkosti ve vztazích s bližními

V případech nepochopení a špatného posuzování od lidí volila Terezie cestu bez obhajování sebe samé a bez vysvětlování. Naopak nabádala k tichosti, neboť není dobré se všelijak obhajovat a hájit své jednání, nespátřuje v tom smysl. Z vlastní životní zkušenosti ví, jak snadno se lidé mýlí.

Potkáme-li nepříjemného člověka, nemáme ho odmítnout. Terezie dokonce vyzývá k přátelství a zákazu takovou duši opustit. „Mějme vždycky ‚meč ducha‘ (kterým je slovo Boží) v ústech, abychom ji vzpamatovali z jejích omylů: nenechámevme věcem volný průběh, abychom uchránili svůj klid; bojujme stále, dokonce i když není naděje, že bitvu vyhrajdeme.“¹⁶⁴ Na úspěchu podle Terezie nezáleží. Bůh od nás žádá, abychom se nezastavovali před těžkostí a zdlouhavostí boje, ale abychom byli odvážní a vytrvali ve svém úkolu až do konce.

Na svou upřímnost měla Terezie též jasný názor. Komu vadila, protože říkala pravdu úplně celou, ať ji nevyhledává, když pravdu nechce znát. Pokud někomu spravedlivě vyhubovala, trvala na tom. Nemělo by význam nechat se obměkčit, či se pro to trápit. Pokárané osobě by takové jednání spíše uškodilo, než pomohlo. Podle Terezie „dobrota nesmí zdegenerovat ve slabost“.¹⁶⁵

5.2.2.2. Tereziiny oběti a přijetí smrti

Prvního května řekla: „Pro mne nepřijde smrt, ale Bůh.“¹⁶⁶ Těžkosti nemoci zvládala s neuvěřitelnou pokorou a trpělivostí. Sama říkala, že se vždy uměla zařídit tak, aby byla šťastná. Jejím heslem bylo dávat, dávat a nikdy nepřestávat, nestarat se o výsledek. Věděla, že brzy uvidí Boha. Zajedno s Ním ale byla už tady na Zemi.

¹⁶² Mt 24,43

¹⁶³ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992. s. 40.

¹⁶⁴ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 19.

¹⁶⁵ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 22.

¹⁶⁶ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 23.

Obětovat se chtěla cele. Nevěřila v účinek léků, které užívala. Řekla ale Bohu, aby skrze ni uzdravoval misionáře, kteří možnost takové péče a odpočinku, jaký je jí uložen, nemají. Žádala též, aby se na pohřbu peníze použily místo nákupu věnců k vykoupení černoušků.

Před smrtí také uznala, že by si to tak dobře zařídila, aby zůstala malým dítětem, i kdyby měla umřít velmi stará. Hodiny ryzího utrpení, ty nejtěžší, kdy bylo vše černé, přijala, dokázala se nad ně povznést a proměnit je ve svou radost. Těšilo ji trpět pro Ježíše, a z lásky k Ježíši přijala s ochotou všechny zkoušky, které musela zde na zemi podstoupit. Sestrám na Karmelu řekla: „Netrapte se kvůli mně, jsem na tom tak, že už nemohu trpět, protože každé utrpení je mi milé.“¹⁶⁷ Vždyť si trpět pro Boha tolik přála. Přijímala i všechny zvláštní myšlenky, které ji napadly. Na otázku, zda je smířená se smrtí, odpověděla, že se musí smířovat pouze se životem. Při vyhlídce na smrt zakoušela radost. Abbé Bellièrovi 9. června v dopise napsala: „Chtěla bych Vám říci, drahý bratříčku, tisíc věcí, které chápu, když jsem u bran věčnosti. Ale já neumírám, vstupuji do života, a všechno, co Vám nemohu říci na zemi, Vám dám pochopit z Nebe.“¹⁶⁸

Netrápila se pro myšlenky a řeči druhých lidí. Terezii vždy záleželo jen na názoru Boha. 22. června 1897 mluvila o těch, kteří Boha opravdu milují. Jsou to ti, kteří poznávají, že vše, co se nevztahuje k Němu, je jen lež. Ze své chudoby měla též radost. Neboť, když nic nemá, vše dostane od Boha. Terezii bylo milé cítit se slabá a malá. Na Poslední soud se též těšila. Představa toho, že bude od Boha pokárána, jí též nevadila. Těšila se i na to, až se v Nebi spřátelí se všemi svatými. Dennodenně přinášela spoustu malých obětí, které odevzdávala Bohu, protože jen modlitbou a obětí můžeme být, podle svaté Terezie, církvi užiteční. Považovala za dobré mít nějaké těžkosti. Člověka to přitahuje k řeholi a učí milosrdenství. Těšila se na to, až v Nebi dostane spoustu milostí pro ty, kteří o ni s láskou pečují tady na zemi. Řekla: „V Nebi bude muset Bůh plnit každé moje přání, protože jsem nikdy nejednala na zemi podle své vůle.“¹⁶⁹

¹⁶⁷ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 33.

¹⁶⁸ TEREZIE Z LISIEUX. *Dopisy Terezie z Lisieux kněžím misionářům*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. s. 68.

¹⁶⁹ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 63.

5.2.2.3. Vztah Terezie z Lisieux ke svatým a její práce po smrti

O svatých hovořila jako o našich příbuzných a zdůrazňovala, že ti, kteří půjdou cestou duchovního dětství, uchovají si stále půvab dětství.¹⁷⁰ Zpětně hodnotí svá přání, jejichž vnuknutí dostávala od Boha, právě z toho důvodu, aby jí je Bůh mohl splnit.

Svatá Terezie plánovala i to, co bude dělat po své smrti. Na seznam zařadila: dávat křtít malé děti, pomáhat kněžím, misionářům i celé církvi. Pokud by jí Bůh nabídl, neumřít nyní, ale až v osmdesáti letech a mít mnohem menší slávu než teď, s tím že by její pozdější odchod udělal Bohu mnohem větší radost, zajisté by si vybrala odchod ve stáří, protože nehledala svou slávu, ale radost svého Boha. Sama sebe vnímala jako malou duši, která nepracuje pro Boží slávu jako jiní svatí, ale pro Boží radost. Nebyla ochotná odpočívat tady na zemi, ani v Nebi, dokud budou existovat duše, které potřebují zachránit. Jedině až anděl řekne: „Čas už není.“ (Zj 10, 6), bude Terezie odpočívat.

V otázce pravdy prosila Boha, aby vždy viděla věci tak, jak jsou, aby ji nic nezaslepovalo a viděla pravdu takovou, jaká je. Sama sebe vnímala jako nástroj, skrze nějž může Bůh působit. Když řádové sestry obdivovaly, jak krásně a příkladně ukazuje cestu ostatním lidem, odpověděla: „Co mi na tom záleží, zdali jsem to já anebo někdo jiný, kdo dává tuto cestu duším; jen když je ukázána, co záleží na nástroji.“¹⁷¹ Její pokora byla dokonalá. Bohu byla naprosto odevzdaná.

5.2.2.4. Čistota srdce Terezie z Lisieux

Výhled na samé utrpení, které se bude jen stupňovat, byl pro Tereziino okolí velmi náročný. Ona sama sebe nazývala vojákem a byla připravena čelit statečně a odevzdaně všemu, co přijde. Kdyby totiž měla strach z toho, co se může přihodit v budoucnosti, znamenalo by to, že postrádá důvěru, a to by podle ní bylo jako by se míchala do díla stvoření.¹⁷² Pokud je potřeba abychom byli něčeho zbaveni, není jiné cesty než si tím projít.

Když už trpěla dlouho a hodně, jedna ze sester se Terezii svěřila s přáním její brzké smrti, aby už byl konec jejího trápení. Odvětila, že právě utrpení je to, co se jí na životě

¹⁷⁰ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 65.

¹⁷¹ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 74.

¹⁷² Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 75.

líbí. I to si dokázala zalíbit z lásky k Ježíši. V nemoci si připadala opravdu jako malé dítě. Nemyslela na nic a byla spokojená, protože ji čekal příchod do Nebe.

Prostotu srdce si lze podle Terezie zachovat pouze obrácením pozornosti směrem k bližním. Pokud je totiž člověk zaměstnán hledáním sebe, určitě bude dřív nebo později ublíženým a zraněným. Součástí Tereziiny životní zkušenosti byly i zážitky protichůdnosti v názorech jednotlivých lidí. Sama pak vůbec nepřikládala důležitost mínění lidí. Dokonce tento postoj rozvinula a v posledních týdnech života po ní důtky i poklony klouzaly bez nejmenší stopy.¹⁷³ Když řekla: „Jsem unavená zemí!“¹⁷⁴ uvědomovala si, že se dělají poklony, když si je člověk nezaslouží, a že se dělají výčitky, když si je člověk též nezaslouží.

Svatá Terezie věděla, že to, co nás nyní pokořuje, bude jednou naší slávou, dokonce už tady na zemi. Svě tělo vnímala jako obtíž, jako něco, v čem se nikdy necítila dobře, co jí překáželo, a vzpomíná, že už jako malé dítě se za ně styděla. Při velkém utrpení těla se jí jedna ze sester ptala, zda je vůbec možné myslet. Terezie odpověděla, že ano, stále ještě mohla říkat Pánu Bohu, jak moc ho má ráda, a to podle ní stačí.

Tereziini blízcí očekávali její smrt kdykoli od začátku června. Dokonce vytipovávali některé významné datумы, kdy by se to mohlo stát. Na konci července už byli všichni zmatení. Terezii na tom nezáleželo a byla ochotná snášet pohrdání všech. Ostatně si to vždy přála, a tak by se jí toto přání splnilo na konci života. „Teď, když Pán Bůh udělal, co chtěl, když každého oklamal... Přijde jako Zloděj v hodinu, kdy se na to už nepomyslí; to je mé skromné mínění.“¹⁷⁵

5.2.2.5. Poslední fáze nemoci

V průběhu srpna vstoupila tuberkulóza do posledního stadia. Terezie napíše poslední dopisy a vzpomínky, ve kterých popisuje svou „malou cestu“. Cestu důvěry a lásky, známou pod pojmem „cesta duchovního dětství“, kterou může nastoupit každý člověk jakéhokoli stavu a v kterékoli fázi svého života.¹⁷⁶ Žádala sestry, aby o jejím rukopisu

¹⁷³ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 79.

¹⁷⁴ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 83.

¹⁷⁵ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 88.

¹⁷⁶ FRANTIŠEK. *Nic než důvěra: Apoštolská exhortace C'est la confiance*. Praha: Paulínky, 2024. Čl. 14.

ne mluvily až do jeho vydání. Věděla, že by tak vznikl prostor pro ďábla, který by se snažil všemi možnými způsoby zhatit Boží dílo.

Ruku v ruce s utrpením fyzickým prožívala Terezie i zkoušku duchovní, o které mluvila málo, a ne v konkrétnostech. Pro nejbližší okolí byly zřejmé bolesti těla, ale už ne ty vnitřní, proto se na ně tolik neptalo. Ve své nemoci byla naprosto odevzdaná. Stále zastávala postoj trpělivého čekání. Bude umírat tak dlouho, jak bude Bůh chtít. Nechtěla Ho ochudit ani o jediný den, který mu může darovat a který mu udělá radost.

Vnímala, jak moc je vše na zemi nejisté. Cokoliv se může zhatit. Nedává vlastně smysl se na cokoli těšit a počítat s tím, mimo Nebe. Po Nebi neměla velkou touhu, jen říkala, že bude velice ráda, že tam jde. Velmi často konala „skrytou ctnost“. Ctnost, při níž druzí nemají tušení o odříkání si a přemáhání se, o boji, který vychází z lásky a posouvá duši blíže Bohu.

Se svou lidskou nedokonalostí byla vyrovnaná. V průběhu srpna 1897 Terezie řekla: „Zakouším velmi silnou radost nejen, když někdo objeví mou nedokonalost, ale zvláště tehdy, když se tak sama cítím. To převyšuje všechny poklony, které mě nudí.“¹⁷⁷ Na otázku, jak došla nezkaleného míru, jež je jejím údělem, odpověděla: „Zapomněla jsem na sebe a snažila jsem se v ničem nehledat sebe.“¹⁷⁸ Nesmýšlela o sobě jako o velké světici. Považovala se naopak za malou světici, v jejímž případě se Bohu zalíbilo vložit do ní věci, které dělají dobře jí samotné i ostatním lidem. Svatá Terezie preferovala nadřazenost duchovního boje nad tělesným umrtvováním. Neviděla význam v záměrném ničení svého zdraví.

Své bolesti Terezie za nic a nikoho neobětovala. Její místo bylo trpět. Bohu dala vše, aby mu udělala radost, tím pro ni její úkol končil. On už ví nejlépe, jak s tím naložit. Při modlitbě za druhé, především za bratry misionáře, kterým své doprovázení slíbila, prosila, ať jim Bůh dá vše, co si přeje sama pro sebe.

Po viděních nikdy netoužila. Anděly podle ní stejně není možné zde na zemi vidět takové, jací opravdu jsou. Raději si chtěla počkat do Nebe. 5. srpna 1897 (do její smrti

¹⁷⁷ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 92.

¹⁷⁸ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 92.

zbývá 56 dnů) opakuje svatá Terezie s Jobem: „Ráno doufám, že nedočkám večera a večer doufám, že nespátřím ráno.“ (Job 7, 4).

Vyzdvihovala, jak je dobré, když člověk nemluví o svých trampotách. Udělá to mnoho dobra. Neplýtváme drahocenným časem a nezamořujeme okolí negativitou, jak se to hodí démonům. Datum své smrti Terezie neznala. Jen si přála neumřít v noci. Tuto prosbu jí Bůh splnil. Do Nebe odešla v sedm hodin večer.

Obrovský mír, který Terezie zakoušela, byl zapříčiněn naprostou chudobou a úplným odevzdáním se Bohu. Mlčení vnímala jako ctnost zabraňující mnoha nepříjemnostem, jako to, co duši velmi prospívá. Většinu zlého, my lidé, napácháme pomocí slovního vyjádření. Slovy, která mají zaznít, a nezazní, a ještě více těmi, která jsme vůbec vyslovit neměli. V tomto bodě se podle svaté Terezie chybuje nejvíce.

5.2.2.6. Duchovní dětství podle Terezie z Lisieux

Na otázku, jak zůstat před Bohem malým dítětem, Terezie odpovídá: „Znamená to poznat svoji nicotu, očekávat vše od Boha, jako malé dítě očekává vše od svého otce; ničím se neznepokojuvat, vůbec si nezískávat jmění.“¹⁷⁹ Sama nechtěla dospět, aby ji Otec nepropustil, jako v dospělosti propouštějí pozemští otcové své děti, a proto se nezabývala ničím jiným než trháním květin. Květin lásky a obětí, které nabízela Bohu pro radost. Dále být Božím dítětem podle Terezie znamená: „Vůbec si nepřičítat ctnosti, které konáme, a nemyslet si, že jsme něčeho schopni, ale uznávat, že Bůh vložil tento poklad do ruky svého malého dítěte, aby ho používalo podle potřeby; vždy je to však Boží poklad.“¹⁸⁰ Jako poslední bod zmínila Terezie vyvarování se strachu z chyb. Přesně říká: „Konečně to znamená vůbec nepozbývat odvalu kvůli svým chybám, protože děti často upadnou, ale jsou příliš malé, než aby si hodně ublížily.“¹⁸¹ Strach ze zklamání může zapříčinit omezování osobních možností a vyhýbání se novým výzvám. Může též vést k přehnanému perfekcionismu a bránit duši v dalším rozvoji.

¹⁷⁹ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 99.

¹⁸⁰ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 99.

¹⁸¹ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 99–100.

5.2.2.7. Lidské síly

V případě apoštola Petra byla Terezie přesvědčená o daru, který by mu Bůh dal, kdyby ho o něj požádal, a to o sílu k následování Krista až na smrt. Hospodin mu ale chtěl ukázat jeho slabost ještě před tím, než bude řídit celou církev plnou hříšníků. Musel zakusit sám na sobě, co zmůže člověk sám bez Boží pomoci.

Terezie prosila Boha, aby nebyla nevěrná. Nevěrou myslela pyšnou myšlenku, ve které by setrvala. Znamenalo by to, že se spoléhá na své vlastní síly.

Myslela i na slova svatého Ignáce z Antiochie: „I já musím být rozdrčen utrpením, abych se stal pšenicí Boží.“¹⁸² Terezie byla ve stejném místě na své cestě do Nebe. Cítila velké bolesti a únavu, na kterou reagovala argumentem: „Až budu tam nahoře, odpočinu si ode všeho.“¹⁸³

Jednou v noci se modlila k Panně Marii, prosila, aby už nekašlala a nebudila sestru Jenovefu. Na závěr modlitby ale přidala, pokud mou prosbu nevyslyšíš, budu tě mít ještě raději. Vnímala, jak dostává od Pána takovou míru statečnosti, aby byla schopná snášet sílu bolesti. Neměla obavy, věděla, že se stupňující se silou utrpení poroste i její statečnost.

Blízkými průvodci jí byli Panna Maria a svatý Théophan Vénard¹⁸⁴, jejichž obrazy měla pověšené na závěsu u své postele v nemocnici. Často se k nim obracela se svými pohledy, myšlenkami a modlitbami. V polovině srpna Terezie řekla, že neví, co s ní je. Už se na obraz svatého Théophana nemohla dívat bez pláče. Terezie přemýšlela i o zvěstech, které říkají, že ve chvíli smrti jsou všechny duše pokoušeny ďáblem. Byla smířená s nutností této zkoušky, ale přeci jen sama sebe považovala za příliš malou na to, aby na ni zlo mohlo. Na konci srpna se svatá Terezie ocitla v bodu, ve kterém cítila, že už nemá co říci, jelikož vše důležité z její strany zaznělo.

¹⁸² TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 104.

¹⁸³ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 107.

¹⁸⁴ Svatý Jan Theophanes Vénard byl misionářem a mučedníkem. Zemřel roku 1861 a patří do skupiny 117 vietnamských mučedníků.

5.2.2.8. Žít v přítomném okamžiku

Trpěla jen v jednom okamžiku, stejně jako všichni lidé, a to: „protože myslíme na minulost a na budoucnost, ztrácíme odvalu a zoufáme si.“¹⁸⁵ V přítomném okamžiku ke strachu a zoufalství většinou důvod není. V básni *Píseň pro dnešní den* Terezie prosí Boha: Milost mi dej jen na tento jeden den. Kolik vztahů se rozpadlo a kolik lásky vymizelo, protože jsme vedle sebe vlastně nežili.¹⁸⁶ Terezie byla odevzdaná Bohu i vděčná za své utrpení, protože jím procházela právě ona, a ne žádná jiná ze sester, kterým by takto závažnou nemoc nepřála. Ke konci života ji velmi trápila neschopnost přijímat Krista v eucharistii. Vzdát se této možnosti, jak být blízko Ježíši, pro ni znamenalo velkou úzkost. Svátosti smíření Terezie milovala. Vždy si představovala, jak jí Bůh navlékl nové bílé šaty. V jejím případě moc pošpiněné nikdy nebyly, ale vizualizovala si, že jsou ještě bělejší než před tím a jak velkou radost to musí činit všem, kteří se dívají z Nebe.

23. srpna Terezie řekla: „Ne. Pán Bůh mi nedává tušit blízkou smrt, ale ještě mnohem větší utrpení. Ale já se tím neznepokojuji, chci myslet jen na přítomný okamžik.“¹⁸⁷ Nebyla nešťastná z nemoci na smrt. Považovala za směšné, bát se umřít. V posledním dopisu Abbé Bellièrovi napsala: „Nemohu se bát Boha, který se pro mě stal tak maličkým ... Miluji ho ... neboť je čistou Láskou a Milosrdenstvím.“¹⁸⁸ Strach chápala u vdané ženy s malými dětmi. Ona ale neměla nic. Naopak byla Bohu vděčná za vyslyšení prosby, aby byla rychle strávena Láskou, tak jak to četla u svatého Jana od Kříže.¹⁸⁹

¹⁸⁵ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 112.

¹⁸⁶ Srov. BARÁTOVÁ, Veronika. *Velká malá Terezie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013. s. 66.

¹⁸⁷ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 119.

¹⁸⁸ LETHEL, F. M. *Učitelka prostoty*. Kostelní Vydří. Karmelitánské nakladatelství, 1997. s. 110.

¹⁸⁹ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Živý plamen lásky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. s. 26.

5.2.2.9. Terezie z Lisieux vstupuje do života

Na začátku měsíce září dochází k lehkému zmírnění nemoci. Terezie je velmi hubená a zesláblá. Postupně se objevují další komplikace. Zkouška víry u nemocné trvá neustále. Oporu Terezie nalézá v modlitbách, které se opírají o obrazy a sochu¹⁹⁰, jež ji obklopují. Radost jí dělá pohled do přírody a stále má sílu na vtipy. Díky své veselé povaze se smyslem pro humor byla velmi oblíbená. Po viděních Terezie nikdy netoužila. Na fakt, že jí zpětně, pohledem z Nebe, budou její obrovské bolesti připadat nepatrné, odpovídá: „už i na zemi vidím, že je to maličkost.“¹⁹¹ Na smrt se nemusela nijak připravovat. Připravená byla. Čas jí utíkal rychle. Sama řekla, že kdyby neměla víru v Boha, vzala by si život bez okamžiku zaváhání.¹⁹² Datum smrti neznala, ale věděla, že brzy bude mluvit jen řečí andělů. Její reakce při zjištění, že právě dnes 30. 9. 1897 zemře, byla plná pokoje. Když jedna ze sester pronesla větu: „Pán Bůh má dnes velkou radost.“¹⁹³. Terezie odpověděla: „Já taky! Kdybych umřela hned teď, jaké štěstí!“¹⁹⁴

¹⁹⁰obrazy světců a socha Panny Marie

¹⁹¹ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 138.

¹⁹² Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 143.

¹⁹³ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 147.

¹⁹⁴ TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života*, s. 147.

Závěr

Práce na téma Duchovní dětství v Novém zákoně prostupuje napříč evangelií i novozákonními listy, ve kterých se texty týkající se duchovního dětství, ale i synovství a příslibu Božího království na základě Ježíšových a apoštolských slov nacházejí a odkrývají nám cestu k Bohu. Klíčovým motivem této práce je láska. Všechny ctnosti, kterých se Boží dítě snaží dosáhnout a v nich zdokonalit, z lásky vycházejí. Lásku lze vnímat jako původ a cíl všech dobrých vlastností a jednání. Láska je vždy základní pohnutkou.

Možná po vzoru axolotla, který jako jediný živočich zůstává mládětem napořád, si máme udržet dětskou důvěru, lásku a odevzdanost Bohu přes všechny těžkosti, které nás zde na zemi zaručeně potkají. Zůstat v nitru dítětem neznamena žít v naivitě nebo ve výmluvách na svou nedostatečnost, ale v uvědomování si své lidské nedokonalosti a setrvávání v pokoře. To znamená nepřičítat si zásluhy, protože Boží dítě touží být Božím nástrojem.

Jako paradox lze vnímat svátost biřmování jakožto svátost křesťanské dospělosti. Ta však vůbec nevylučuje duchovní cestu Božího dítěte, naopak k ní vede a napomáhá. Křesťanskou dospělost je třeba chápat jako plné uvědomování si své zodpovědnosti vyplývající z daru svobody a důležitosti naplnění svého poslání zde na Zemi. Důsledkem působení Ducha svatého, který je přítomen v našich životech a o kterém tato práce také pojednává, jsou Jeho plody (láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, mírnost a zdrženlivost). To jsou charakteristiky, které implikují duchovní dětství.

Nový zákon obsahuje kompletní návod, jak dosáhnout naplněného času zde na Zemi, skrze život Božího dítěte a jak vejít do Božího království. Bez praxe uvedené do životů jednotlivých lidí by však slova Písma svatého postrádala význam jakožto dar, který je nám impulzem pro orientaci lidské svobody a dobrý směr pro naši nesmrtelnou duši, a proto tato práce věnuje velkou pozornost i životu a spiritualitě svaté Terezie z Lisieux. Na jejím příkladu lze vidět naplněnost duchovního dětství. Biblické texty bez uvádění do praxe v životech lidí by ztratily svou základní orientaci a smysl. Pro člověka by byl život bez Boha a Jeho slov bezcílný a beznadějný. Svatá Terezie byla „obyčejná“ dívka. Důležité je, že její cestou můžeme jít všichni. Sama říkala, že si v její autobiografii najde každý něco pro sebe. Tedy s výjimkou mimořádných cest. Takových je ale neúměrně málo proti těm „obyčejným“.

Svatá Terezie žila hluboké společenství s celou Boží Trojicí, ve které má každá osoba jedinečnou roli a identitu, ale jsou spojeny v jednotě Božství. Podle příkladu, tohoto společenství s Boží Trojicí, svaté Terezie máme hledat a zdokonalovat vztah s Otcem, který je stvořitelem, ochráncem a pramenem lásky; se Synem, který je naším spasitelem a prostředníkem mezi Bohem a lidmi; a s Duchem svatým, který osvěcuje a vede člověka. Vzájemnost Trojice je vyjádřena láskou i společenstvím mezi osobami a nám má sloužit jako vzor pro křesťanské komunity, celou církev i všechny lidi zde na Zemi. Na cestě duchovního dětství jsme povoláni k účasti na tomto společenství, a to jak s Bohem, tak mezi sebou navzájem. Tato vzájemnost je základem modlitby i zdrojem duchovního růstu a posláním církve. Blízký vztah chovala Terezie z Lisieux i k Panně Marii i všem svatým. Cílem jejího života byla svatost, těšila se, až se v Nebi se všemi svatými sprátelei. Stejný přímý směr mají všichni, kteří kráčí po cestě duchovního dětství.

Ze spojení textů Nového zákona a života světice nám vyplývá uvědomění reálnosti naplnění Božích rad a nároků. Nejsme odsouzeni k laxnímu očekávání toho, až nám Bůh ukáže, co máme dělat. To nám již ukázal, především skrze život svého Syna Ježíše Krista. Naším úkolem je sloužit Bohu skrze dary, které jsme od Něj dostali, dostáváme a ještě dostaneme. Nemusí to být činy gigantických rozměrů, naopak, každá drobná pohnutka je důležitá a Bohu libá. Duchovní dětství nespočívá ve velkolepých činech, naopak znamená tichou vytrvalost a odevzdanost. Nakonec se taková cesta velkým dílem stane. I když se tento postoj jeví jednoduchým, všednodenní realita je jiná. Ano jsme lidé chybující, i s tím je nutné počítat. Na cestě duchovního dětství však nesmíme ztrácet odvahu kvůli chybám, které jsme udělali nebo bychom mohli udělat. Chyby jsou nedílnou součástí našich životů. To i skrze ně Bůh své „děti“ učí.

Lidství Ježíše Krista je nám hlavním příkladem vydařeného života a jednoznačně tím nejlepším příkladem života Božího dítěte. Máme žít tak, jak žil On. Právoplatná námitka by mohla znít, vždyť je to Boží Syn, osoba Trojjediného Boha, musí být dokonalý, zato my, lidé, dokonalí nejsme. Námitka padá s odpovědí, kterou nám dávají příklady životních cest světců, na to, jak lze v konkrétních situacích i v horizontu celého života napodobovat a následovat život Krista.

Důležitým aspektem duchovního dětství je odmítání všeho zlého. Nestačí distancování se od špatných činů, ale správná je i obhajoba dobra a definování zlého jednání.

Jedním z vrcholů a velkým pozitivem duchovního dětství je nahlížení životních bolestí, jako na oběti Bohu, Bohu milé. To, co činí život těžkým, to, co může na první pohled působit až zvráceně, tedy hledání radostí v každodenních nepříjemnostech, které nemůžeme ovlivnit, vede ve skutečnosti k obrovské vnitřní svobodě. Duchovní dětství spočívá též v naprostém upozadění své osoby pro dobro druhých. Nehledění na to, kdo je tím nástrojem, který dobrou myšlenku vyslovil nebo dobrý skutek započal, ale zda ho odevzdal bližním k naplnění Boží milosti, bez nároku na autorství. Ten, kdo žije v duchovním dětství, nelpí na věcech, neshromažďuje majetek, ničím se neznepokojuje a nepřičítá si žádné zásluhy či ctnosti, neboť jsou to dary od Boha, které dostalo jeho dítě pouze k používání.

V životním „stylu“ duchovního dětství jde o mnoho. Pohledem tohoto světa se jeví být bláznovstvím, cestou, na které si člověk nemůže „užívat“. Opak je pravdou, protože jedině v životní praxi duchovního dětství může člověk okusit opravdovou svobodu a opravdový pokoj. Z pohledu věčnosti je takový život radostí a příslibem Nebe. Vždyť v sázce je naše duše.

Závěrem by nám mohl být inspirací enigmatický žalm 131. o důvěře, ve kterém čteme: „Nemám, Hospodine, domýšlivé srdce ani povýšený pohled. Neženu se za velkými věcmi, za divy, jež nevystihnu, nýbrž chovám se klidně a tiše. Jako odstavené dítě u své matky, jako odstavené dítě je ve mně má duše. Čekej, Izraeli, na Hospodina nyní i navěky.“ (Ž 131) Zůstávejme tedy v důvěře a lásce, protože jsou základními pilíři života Božího dítěte. Duchovní dětství staví na přijetí Boží vůle, necht' je naší vírou a láskou, prohlubováno, ať Bohu vyjadřujeme vděk za vše, co z jeho rukou dostáváme. Necht' je všem lidem Bůh a jeho Slovo tím nejpřitažlivějším, co zde na Zemi poznáme a s radostí očekáváme naše setkání tváří v tvář.

Seznam použitých zkratk

ČEP *Český ekumenický překlad*

Zkratky biblických knih jsou použité podle ČEP.

Seznam literatury

- AHERN, Patrick. *Tři dary Terezie z Lisieux*. Praha: Portál, 2015.
- ALLEN, Leslie C. *Word biblical commentary: Psalms 101–150*. Nashville: Thomas Nelson publishers, 2002.
- AUGUSTINUS, AURELIUS. *Vyznání*. Praha: Kalich, 2006.
- BARÁTOVÁ, Veronika. *Velká malá Terezie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013.
- BENEDIKT XVI. *Verbum Domini: posynodní apoštolská exhortace o Božím slově v životě a poslání církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011.
- Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad. 16. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2006.
- BROŽ, Jaroslav. *List Židům*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2017.
- DAHOOD, Mitchell. *Psalms III: 101–150*. New York: Doubleday, 1970.
- DOUGLAS, J. D. – BRUCE, F. F. – TASKER, R. V. G. – PACKER, J. I. – WISEMAN, D. J. *The New Bible Dictionary*. Leicester: Inter – Varsity Press, 1962.
- DUNN, James D. G. *Word Biblical Commentary: Romans 1 - 8*. Nashville: Thomas Nelson publishers, 1988.
- DUS, Jan A. *První list Petrův*. Praha: Centrum Biblických studií AVČR a UK v Praze, 2017.
- FRANTIŠEK. *Nic než důvěra: Apoštolská exhortace C'est la confiance*. Praha: Paulínky, 2024.
- HAWTHORNE, Gerald F. *Philippians*. Waco: Word books, 1983.
- JAN OD KŘÍŽE. *Živý plamen lásky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- JOURNET, Charles. *Promluvy o vykoupení*. Praha: Krystal op, 2014.
- KEMPENSKÝ, Tomáš. *Čtyři knihy o následování Krista*. Brno: Cesta, 2001.
- BALTHASAR, Hans U. – BROŽ, Bernard – GAUCHER, Guy – JAKEL, Michael – KOHUT, Vojtěch – LETHEL, François Marie – PLATTIG, Michael – RETORÉ, François – RICHER, Etienne. *Učitelka prostoty: Spiritualita svaté Terezie z Lisieux*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.

- MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2017.
- MATERA, Frank, J. *Romans*. Michigan: Baker Academic a division of Baker Publishing Group, 2010.
- MOLONEY, Francis J. *Sacra pagina. Evangelium podle Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.
- MONGINOVÁ, Hélène. *Rodiče Terezie z Lisieux*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.
- MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK v Praze, 2011
- POKORNÝ, Petr. *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2016.
- POKORNÝ, Petr. *List Efezským*. Praha: Centrum biblických studií AV a UK, 2006.
- RUOTOLO, Dolindo. *Novéna odevzdanosti*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2020.
- SCARANO, Angelo. *Listy Janovy*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK v Praze, 2020.
- ŠKRABAL, Pavel – HUDEC, Tomáš – KLEVETA, Antonín – SOUKUP, Emilian – ŠVACH, Prokop. *Příruční slovník biblický*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1940.
- TEREZIE Z LISIEUX. *Básně*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995.
- TEREZIE Z LISIEUX. *Dopisy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- TEREZIE Z LISIEUX. *Dopisy Terezie z Lisieux kněžím misionářům*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- TEREZIE Z LISIEUX. *Příběh jedné duše: Autobiografické spisy*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2016.
- TEREZIE Z LISIEUX. *Vstupuji do života: Poslední rozhovory*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992.
- THOMPSON, James - W. LONGENECKER, Bruce W. *Philippians and Philemon*. Michigan: Baker Academic, 2016.
- TICHÝ, Ladislav. *Chvála lásky: Interpretace a účinky 13. kapitoly 1. listu Korint'ánům*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008.
- TICHÝ, Ladislav. *List Galatským*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2006.

WHITEHEAD, Charles. *V síle Ducha*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013.

Internetový zdroj:

www.bible21.cz